

Analiza prasowych zawiadomień o śmierci z pierwszych dni wybuchu II wojny światowej (wersja robocza)

ZOBACZ WYKAZ NEKROLOGÓW Z WRZEŚNIA 1939R, KTÓRY ZNAJDUJE SIĘ NA KOŃCU ARTYKUŁU

I. Analiza językowo-kulturowa anonsów prasowych z września 1939r.

Pierwsze dni wybuchu II wojny światowej znalazły wyraz w ogłoszeniach o śmierci zamieszczanych na łamach publikowanych wówczas gazet. Analizie językowej, a także kulturowej poddałam nekrologi pochodzące z września 1939r z następujących gazet: „ABC Nowiny Codzienne”, „Czas”, „Dobry wieczór! Kurier Czerwony”, „Express Poranny”, „Gazeta Polska”, „Kurier Poranny”, „Kurier Warszawski”, „Nasz Przegląd”, „Robotnik”, „Warszawski Dziennik Narodowy”, „Polska Zbrojna”.

Celem niniejszej pracy jest zanalizowanie pod względem językowym i kulturowym nekrologów z września 1939r. W analizowanym materiale występują trzy rodzaje ogłoszeń pogrzebowych, do których należą informacje o śmierci i pogrzebie, rocznicy oraz podziękowania.

Najważniejszym elementem analizowanego materiału jest jego funkcja informacyjna. Nadawcy nekrologów identyfikowali osobę zmarłą przede wszystkim pełnym imieniem i nazwiskiem z nierzadkim podaniem drugiego imienia zmarłego, co się we współczesnych anonsach nie zdarza. W niektórych nekrologach mężczyźni nadawcy umieszczali także przydomek, który stanowił dodatkową formę identyfikacji zmarłego np.: *Tadeusz Szreniawa-Grabowski*, *Tadeusz Karszo-Siedlewski*.

Sposób identyfikacji nekrologów kobiet sprowadzał się zazwyczaj do podania: imienia, nazwiska rodzowego w l.mn z przyimkiem z (człon z *domu*, *z.d* ulega tu elipsie) np.: *Stanisława Gabryela z Prudnickich Kalińska*; imienia i nazwiska męża, które kończyło się sufiksem dzierżawczym-*owa* np.: *Helena z Lelowskich Feliksowa Brzozowska*. Przyimek z wskazywał na wspólnotę rodową nazwiska kobiety w formie l. mn. np.: *z Biernackich Maria Moritzowa*.

Tego rodzaju konstrukcje składniowe należą do archaicznych i nie są stosowane we współczesnych nekrologach zwyczajowych. Stosunkowo rzadko nadawcy analizowanych nekrologów przywoływali łacińską formułę *primo voto* (I voto), *secundo voto* (II voto) np.: *Maria Alexandrowiczowa 1-o voto Sarmatowa Szyszłowska (Dana)*. W tym wypadku dodatkowym elementem identyfikacyjnym było nadane za życia zmarłej przezwisko lub imię *Dana* od *Danuta*. Nazwiska panięskie były zakończone sufiksem *-ówna*, (np. *Jadwiga Klepówna*), które nie występują we współczesnych nekrologach zwyczajowych. Forma hipokorystyczna została użyta przez nadawców analizowanych nekrologów, która dotyczy dzieci np: *córeczki, synka* oraz chłopca anonsu zbiorowego o imieniu *Rysio, a także wobec* dorosłej kobiety imieniem *Zula* pochodzącego od *Zuzanny*. Obok części onomastycznej dotyczącej zmarłych nadawcy nekrologu zbiorowego zamieścili także informacje o rodzicach dzieci z nacechowaniem emocjonalnym o treści:[...] *najukochańsi synowie Cecylii i Adolfa [...]*.

Zwraca uwagę jeden z nekrologów, w którym nadawca obok części onomastycznej zamieścił pseudonim zmarłego będący dodatkową formą identyfikacji np.: *Daszewski Kazimierz pseud. „Kubuś”*.

W nekrologach kobiet nadawcy zamieszczali także informacje o stanie cywilnym zmarłej osoby np.: *żona doktora medycyny, żona profesora uniwersytetu lwowskiego i oficera Wojsk Polskich, wdowa po śp. Brunonie Władysławie itp.*, a także o wykonywanym zawodzie lub pełnionej funkcji np.: *lekarz, wiceprzewodnicząca Stowarzyszenia Strzelczyń 1912-14r., niestrudzona pracownica ideowa na terenie Unii Polskich Związków Obrończyń Ojczyzny, Związku Pracy Obywatelskich Kobiet*.

Choć w Polsce zniesiono przed II wojną światową zwyczaj stosowania arystokratycznych tytułów, to w badanym materiale odnajdujemy nekrolog o treści: *Ś†P Eugeniusz bar. Rohn-Rohnau podporucznik piechoty, zginął śmiercią walecznych dn. 17.IX. MATKA*

W analizowanym materiale znajdujemy instytucjonalny nekrolog kondolencyjny, w którym nadawcy użyli formy archaicznej związanej z częścią onomastyczną ogłoszenia o treści: *Członkowi Zarządu Spółki [...] wraz z RODZINĄ oraz państwu HENRYKOSTWU [...] i JÓZEFOSTWU [...] z powodu śmierci Ich MATKI [...] wyraża najszczerze współczucie[...]*. Zwyczaj zamieszczania przez nadawców nekrologów kondolencyjnych był niezwykle rzadki ze względu na funkcjonującą w owym czasie tradycję wysyłania listów kondolencyjnych, które pełniły rolę konsolacyjną.

Ważną częścią nekrologu są toponimy, które w wypadku omawianego materiału dotyczą miejsca: urodzenia, pochodzenia, pracy, dokładnej lokalizacji miejsca śmierci, nabożeństwa żałobnego i miejsca pochówku np.: *Ś.P Zygmunt Rohoziński b.OBYWATEL ZIEMSKI, b. OCHOTNIK z ROKU 20, INSPEKTOR BANKU CUKROWNICTWA urodzony w Stadnicy w Kijowszczyźnie 16 marca 1880r., zginął od pocisku nieprzyjacielskiego 17.IX.1939r. Nabożeństwo żałobne odbędzie się o godz. 9-tej d. 9 września w kościele św. Aleksandra [.....]. O dniu pogrzebu nastąpi oddzielne zawiadomienie*

Toponimy ponadto informują o okolicznościach i miejscu, w którym nastąpiła śmierć np.: *została zabita odłamkiem pocisku na placu Napoleona, zmarł ugodzony odłamkiem pocisku na schodach swego domu, zmarł na posterunku w pracy dla kraju, raniona szrapnelem zmarła na posterunku w Szpitalu Dzieciątka Jezus itp. Symptomatyczne dla tego okresu były nekrologi, które informowały o przyczynie śmierci osoby zmarłej np.: *zginął od bomby wroga, zmarł w skutek ran, zmarła tragicznie z nalotów wroga, zmarł znany aktor [...], który uległ oparzeniu od bomby, zginął od pocisku nieprzyjacielskiego, zmarła na posterunku trafiona granatem [...].**

O specyficie analizowanych nekrologów z września 1939r, może świadczyć lakoniczność informacji związana z miejscem śmierci, którą czytamy w *Robotniku* o treści: *Śmierć ks. Oskara Pruskiego. W Berlinie ogłoszono urzędowo, że na froncie polskim poległ ks. Oskar Pruski, wnuk b. cesarza Wilhelma zaś Kurier Warszawski zawiadamia o zgonie ś.p. Wincentowej Witosowej, słowami: W dniu wczorajszym zmarła w Wierzchosłowicach żona prezesa Stronnictwa Ludowego Wincentego Witosa.*

Symptomatyczne dla czasu wojny były nekrologi, które informowały głównie o fakcie śmierci oraz charakteryzowały sylwetkę osoby zmarłej ponadto w końcowej części oddając jej cześć. Uwagę odbiorcy omawianych nekrologów zwraca brak podpisu ich autora np.: *Dr Zygmunt POBOŻY członek dzielnicy P. P. S. „Śródmieście”, przewodniczący wydziału sanitarnego W. R. S. K. O., członek R. K. S. „Skra”, lekarz Ubezpiecz. Warszawskiej zmarł na posterunku Cześć Jego pamięci!; Ś.P Romuald Gregołatys Okręgowy Inspektor Pracy, odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, członek P. O. W. ur. w 1888r. , zginął na posterunku w dn. 17 września 1939r.*

W nekrologach osób młodych, najczęściej zamieszczano poza wykształceniem i służbą wojskową informacje, które głównie mówiły o rodzaju i dniu śmierci osoby zmarłej. Tego typu ogłoszenia pozbawione były istotnych informacji o nabożeństwie żałobnym i o

obrzędach pogrzebowych, a także o nadawcy zamieszczonego anonsu np.: *Ś†P¹ Andrzej Wojciechowski STUDENT POLITECHNIKI, PODCHORAŻY BRONI PANCERNEJ, zginął śmiercią walecznych w obronie Warszawy, dnia 12-go września 1939 roku. Żył lat 18.* Celem nadawców tego typu nekrologów było wyeksponowanie młodego wieku zmarłego i przyczyny jego śmierci.

Pośród analizowanych nekrologów są też takie, które pozbawione były symboli i sformułowań o charakterze religijnym zamieszczane głównie przez instytucje np.: *Dnia 17 września 1939 r. padł na posterunku swej pracy jako członek Oddziału Sanitarnego Batalionu Robotniczego ZYGMUNT KUSTOSZ Cześć Jego pamięci Oddział Sanitarny Batalionu Robotniczego oraz Zw. użyt. Publ. w Polsce Warecka 7*

Do oryginalnych należy nekrolog z fotografią zmarłego zamieszczonego w „Dobry wieczór! Kurier Czerwony”, nad którą widnieje napis: *PADŁ NA POSTERUNKU*, a tuż pod nią lakoniczna informacja o przyczynie śmierci o treści: [...], *kapral w służbie straży granicznej, zabity przez niemiecką bandę dywersyjną pod Mławą.*²

Specyfika prasowych nekrologów warszawskich z września 1939r polega również na tym, że informują one głównie o fakcie śmierci i okolicznościach jej towarzyszących. Najczęściej zapowiedzią tego rodzaju ogłoszeń są nagłówki prasowe, które informują, że np.: *Poległ na posterunku kustosz Zamku.* Przekazywana informacja o śmierci bezpośrednio mówi, że *podczas bombardowania Zamku zginął na posterunku, kierujący akcją ratowniczą kustosz zamkowy śp. Kazimierz Brokl, trafiony odłamkiem granatu. Zwłoki złożono na*

¹ We wszystkich nekrologach zachowują oryginalną ich pisownię.

² W: *Dobry wieczór. Kurier Czerwony*, Nr. 241, IX.1939r.

trawniku przy bramie Grochowskiej. Mogiłę zdobi wiązanka kwiecia. Analogiczny nekrolog został zamieszczony w *Warszawskim Dzienniku Narodowym* o treści: *Ś.p mec. ST. Kijeński. W czasie bombardowania Warszawy zginął śmiercią tragiczną nestor polskiej palestry zasłużony działacz narodowy ś.p mecenas Stanisław Kijeński. Zmarł ugodzony odłamkiem pocisku na schodach swego domu przy ul. Krakowskie Przedmieście 30.*

Spośród analizowanych nekrologów zwraca szczególną uwagę anons zamieszczony w *Kurjerze Porannym* osób walczących w obronie Polskiego Bałtyku o treści:³

Centralna Redakcja i Administracja 5,05-56. Biuro: PL. Teatr, 11, tel. 5,05-17; Praga, Tęgiłowa 20, tel. 10,05-21; Marszałk. 100, tel. 5,20-55, tel. 5,20-57; Solbarn 75, tel. 5,25-58; Solbarn, Michlewa 20, tel. 15,57-60. Adr. tel. w Warsz.

Ofiar Administracja nie odpowiada
Kantor Adm. filie „Kurjera Warszawskiego” otwarte są zgodnie z art. 1 § 1 i 2 od 83 § r. do 7 włącz.

Redakcja: Mikołaj i Tolentino, Lukasz
Pomocnik: Prota i Jacka, Adolfa
Wzrostek: Im. Maril, Gwidona
Pracownicy: Eugenii, Filipa

Wschód słońca o godz.	5 m.	17	Ubyło	4 m.
Zachód " " " "	17	50	Wschód księżycy o godz.	10
Długość dnia codz.	12	55	Zachód " " " "	19

✝

Cześć pamięci bohaterów

Westerplatte

W ósmym dniu wojny polsko-niemieckiej dnia 8-go września r. b. o godz. 11 min. 40 przed południem, po niesłychanie bohaterkiej walce zginęli na posterunku śmiercią walecznych ostatni z załogi na Westerplatte w obronie Polskiego Bałtyku.

Wskazania chwili

Stolica Polski przeżywa chwile historyczne. | dzieci spokojną i pełną otuchy twarz obywatela.

Istotna część onomastyczna nekrologu osób, które zginęły *śmiercią walecznych* została ukryta pod oddaniem czci pamięci bohaterom Westerplatte, która zazwyczaj pojawia się na końcu nekrologu oraz w tym, że [...] *zginęli* [...] *ostatni z załogi*. Nadawca nekrologu, który również jest ukryty w cieniu obrońców Westerplatte utrzymuje dystans i oficjalność opisanego zdarzenia eksponując [...] *niesłychaną walkę ostatnich z załogi bohaterów Westerplatte*. Symptomatyczna w tym nekrologu jest podana dokładana data i godzina, w której nastąpiła śmierć. Najważniejszym celem nadawcy nekrologu było bowiem upamiętnienie tragicznych okoliczności śmierci bohaterów Westerplatte. Ukryty nadawca anonsu bohaterów Westerplatte operuje podniosłym językiem, który wskazuje na wagę przekazywanej informacji do szerokiego grona odbiorców.

Na łamach publikowanych we wrześniu 1939r warszawskich gazetach często pojawiają się zawiadomienia o organizowanych nabożeństwach żałobnych w intencji zmarłej osoby z brakującą istotną informacją z punktu widzenia konstrukcji nekrologu związaną z

³ Kurier Poranny, nr. 250, 1939r.

obrzędkiem pogrzebowym. Celem tego rodzaju ogłoszeń było przede wszystkim oddanie pamięci i czci zmarłej osobie. We wrześniu 1939r. *Polska Zbrojna* (Nr.253) zamieściła zawiadomienie, którego zapowiedzią jest nagłówek prasowy: *Za poległych na Westerplatte uroczyste nabożeństwo żałobne* zaś w dalszej jego części czytamy: *Dziś odbędzie się staraniem Katolickiego Zw. Polek w kościele św. Krzyża przed wielkim ołtarzem o godz. 9 uroczyste nabożeństwo żałobne za poległych na Westerplatte, bohaterskich obrońców Polskiego Bałtyku.*

Na osobliwy charakter analizowanych nekrologów wpływają też miejsca pochówku zmarłej osoby oraz okoliczności, które ją poprzedziły np.: [...] *zabity został w okolicy Dworca Głównego, gdzie też pochowano go [...]; [...]* *zginął na posterunku w Warszawie [...]* *i został pochowany na terenie Uniwersytetu J. P w W-wie.*

Nadawcy analizowanych nekrologów zamieszczali także charakterystyczne dla czasu wojny informacje o tymczasowych pochówkach osób zmarłych np.: [...] *został pochowany w grobie tymczasowym przy kaplicy OO. Jezuitów na ul. Rakowieckiej.* Do wyjątków należy nekrolog będący jednoczesnym zawiadomieniem o pogrzebie i złożeniu zwłok do grobu tymczasowego i podziękowaniem za tymczasowy pogrzeb słowem: *”Bóg zapłać”* z prośbą o zamówienie pacierza za Duszę zmarłej osoby.

Z analizowanego materiału wynika, iż miejscem pochówku osób zmarłych był cmentarz katolicki i ewangelicko-augsburski. Nekrologom osób zmarłych wyznania rzymskokatolickiego towarzyszyły informacje o treściach: *opatrzony św. Sakramentami po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona św. Sakramentami po krótkich, lecz ciężkich cierpieniach* itp.

W tym czasie nadawcy nekrologów także zamieszczali informacje o fakcie śmierci i mającym odprawić się nabożeństwie żałobnym. Przy tego rodzaju nekrologach pojawiały się informacje: *o dniu pogrzebu nastąpi oddzielne zawiadomienie*, które nie spotykamy we współczesnych zawiadomieniach.

W przeważającej części analizowanych nekrologów z września 1939r nadawcy śmierć wyrażali głównie-charakterystycznymi dla czasu wojny-słowami *zginął, poległ*, którym towarzyszyły zazwyczaj informacje o miejscu, okolicznościach i o rodzaju śmierci np.: *zginął na posterunku w Warszawie, zginął [...] walcząc w szeregach obrony Warszawy, zginął śmiercią tragiczną, zginął śmiercią walecznych, zginął śmiercią walecznych w obronie Warszawy, zginął śmiercią tragiczną na ulicach Warszawy od kuli nieprzyjacielskiej, zginął jako prawy obywatel na posterunku, poległ śmiercią żołnierza, poległ w obronie walecznych przy obronie Warszawy, poległ na polu chwały[...] na Pradze w obronie Warszawy. W*

analizowanym materiale występują także zastępcze określenia śmierci związane z metaforami, które odwołują się do religii związanych z istnieniem życia po śmierci widocznymi w wyrażeniach: *zgasła, zgasła w kwiecie wieku, zasnęła w Bogu*.

Nekrologi rodzinne i instytucjonalne poza elementami dotyczącymi śmierci, nabożeństwa i pogrzebu zawierają informacje o biografii zmarłego. Rozbudowana charakterystyka osoby zmarłej cechuje w większości nekrologi instytucjonalne. W krótkiej nocy o zmarłym dowiadujemy się głównie o pełnionych za życia stanowiskach i funkcjach np.: *[...]długoletni redaktor naczelny „Gazety Warszawskiej, sędzia sądu apelacyjnego w Warszawie oraz cechach charakteru np.: umarł człowiek szlachetny i pracowity np.:*

Ś†P INŻYNIER MELCHIOR WŁADYSŁAW NESTOROWICZ PROFESOR ZWYCZAJNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ, b. DZIEKAN WYDZIAŁU INŻYNIERII, KIEROWNIK DROGOWEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO, EM. DYREKTOR DEPARTAMENTU DRÓG KOŁOWYCH MINISTERSTWA KOMUNIKACJI, CZŁONEK RADY TECHNICZNEJ PRZY MINISTRZE KOMUNIKACJI I PAŃSTWOWEJ RADY KOMUNIKACYJNEJ, ODZNACZONY KRZYŻEM KOMANDORSKIM ODRODZENIA POLSKI I MEDALEM NIEPODLEGŁOŚCI, zmarł dnia 1-go września 1939r. przeżywszy lat 59. O zgonie twórcy polskiej administracji drogowej, prawdziwego wychowawcy i opiekuna wszystkich jej pracowników, który wysiłek całego życia poświęcił umiłowanej przez siebie sprawie podniesienia dróg w Polsce, zawiadamiają pogrążeni w głębokim smutku DYREKTOR I PRACOWNICY DEPARTAMENTU DRÓG KOŁOWYCH MINISTERSTWA KOMUNIKACJI.

W biogramie rodzinnym i instytucjonalnym często wspomniane są nadane za życia zmarłemu najważniejsze odznaczenia, o czym świadczy następujący przykład: *Ś†P Henryk Garczyński KAPITAN-INTENDENT uczestnik walk o Niepodległość Polski, odznaczony Medalem Niepodległości, Srebrnym Krzyżem Zasługi i Medalem za Wojnę, Medalem Dziesięcioleci, Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę i in.,opatrzoney św. Sakramentami, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach zmarł d. 30 sierpnia 1939r., przeżywszy lat 42. Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kaplicy kościoła św. Karola Boromeusza na Powązkach dnia 2 września t.j w sobotę o godz. 10 i pół rano, po którym nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz miejscowy do grobu rodzinnego. Na smutne te obrzędy zapraszają krewnych, przyjaciół, kolegów i znajomych pogrążeni w głębokim smutku ŻONA, DZIECI, RODZICE, SIOSTRY, BRACIA i RODZINA*

Sfera emocjonalna głównie treści nekrologów rodzinnych podporządkowana jest ustalonej konwencji językowej widocznej najczęściej przy zawiadomieniu o śmierci

krewnych, przyjaciół i znajomych, która wyrażona bywa w sformułowaniach typu: *pogrążeni w głębokim smutku, pozostali w głębokim żalu, pozostali w głębokiej rozpacz, pozostali w nieutulonym żalu* lub *zawiadamia niepocieszona, zrozpaczona, stroskana rodzina*. Do rzadkości natomiast należy użycie przez nadawców nekrologów formy: *o bolesnym tym ciosie zawiadamiają [...]*. Uwagę zwracają rzadko występujące nekrologi z następującym podpisem: *w nieobecności brata w Londynie [...]* lub *w nieobecności wnuków zagranicą*.

Spośród analizowanych zawiadomień o śmierci najmniejszą grupę stanowią nekrologi rocznicowe i podziękowanie.

Nekrologi rocznicowe organizowane były zwykle w dokładnie przypadającym dniu zdarzenia np.: z okazji imienin lub rocznicy śmierci zmarłego. W analizowanych nekrologach nadawcy podkreślają stan emocjonalny stosując dodatkowe określenie w postaci przymiotnika *bolesna rocznica śmierci*. Z zebranego materiału wynika, iż nie występują w nim odległe nekrologi rocznicowe. Intencja mszy rocznicowej wyrażana jest w następujących frazeologizmach: *za duszę, za spokój duszy lub msza za spokój Jego świetlanej duszy*. Nadawcy nekrologów rocznicowych poprzedzają część onomastyczną elementem emocjonalnym charakteryzującym osobę zmarłą przymiotnikiem *najdroższy, najukochańszy mąż i ojciec*. Autorzy tych nekrologów rzadko zamieszczają dodatkowe informacje charakteryzujące zmarłą osobę. Jednak w pojedynczych przykładach znajdujemy dodatkowe informacje, które charakteryzują zmarłego przypominając, że był *Sybirakiem, Kawalerem Virtuti Militari*, a także *nieustraszonym żołnierzem sprawy narodowej*.

Analizowane nekrologi rocznicowe różnić się będą od współczesnych wspomnień tym, że występuje w nich bliskie powiązanie czasowe pomiędzy śmiercią a zredagowaniem nekrologu. Nadawcy owych ogłoszeń zwykli eksponować fakty z biografii zmarłego, które mogą być pozytywnie wartościowane i uznawane za wzorzec osobowy.

Nadawcy nekrologów rocznicowych, którymi byli przyjaciele i najbliższa rodzina formułę końcową wyrażali najczęściej w *zawiadomieniu* lub *zaproszeniu* na nabożeństwo *ku czci pamięci osoby zmarłej*.

Nekrologi-podziękowania pojawiają się na łamach prasy po zakończonych obrzędach pogrzebowych. Nekrologi te są przede wszystkim wyrazem wdzięczności najbliższej rodziny dla osób uczestniczących w pochówku zmarłego, którzy okazali empatie w tej smutnej chwili. Nadawcy analizowanych nekrologów podziękowań empatie uczestników pochówku wyrażają najczęściej w następujących formułach: *Wszystkim, którzy w ciężkiej i bolesnej dla nas godzinie wyrazili nam współbolewanie; oddali ostatnią posługę lub wzięli udział w odprowadzeniu drogich nam zwłok na miejsce wiecznego spoczynku [...]*.

Analizowane nekrologi przede wszystkim opatrywane były tradycyjnym symbolem religijnym *Ś†P* (Świętej Pamięci). Niektóre z tych nekrologów opatrywano także skrótem *B.P* (Błogosławionej Pamięci) i zazwyczaj pozbawiano je sformułowań o charakterze religijnym. Do rzadkości należą te nekrologi, które nie były opatrywane religijnym skrótem *Ś†P* i dotyczą osób będących za życia członkami partii np.: *dawny towarzysz PPS z r. 1904*. Nekrologi osób związanych za życia z partią lub organizacją robotniczą były poprzedzone oficjalną formą wzajemnego zwracania się: *towarzysz* np.: *Dnia 18 września 1939r. zginął na posterunku swej pracy w Oddziale Sanitarnym Batalionów Robotniczych pracownik Tramwajów i Autobusów m. st. Warszawy tow. Andrzej SOBOLEWSKI Cześć Jego pamięci! Oddział Sanitarny Batalionów Robotniczych i Związek Użyteczności Publicznej w Polsce, Warecka 7.* Do wyjątków należy nekrolog, w którym nadawca używa oficjalnej formy tytułowania wyrazem *obywatel* zamiast *pan* np.: *Obywatel Ziniewicz odznaczony Krzyżem Niepodległości z mieczami, dawny towarzysz PPS z r. 1904 delegat fabryki kabli (Warszawska Wytwórnia na Okęciu), raniony na posterunku pracy, umarł w szpitalu Marszałka Piłsudskiego. Cześć dzielnemu bojownikowi za wolność Polski i Sprawy Robotniczej. Nadawcy osób zmarłych związanych z miejscem urodzenia, zamieszkania określano mianem *obywatel m. st. Warszawy* np.: *Ś†P Stanisław Czajkowski PRZEMYSŁOWIEC I OBYWATEL M. ST. WARSZAWY, ODZNACZONY MEDALEM NIEPODLEGŁOŚCI opatrzony św. Sakramentami, po długich i ciężkich cierpieniach, zasnął w Bogu dnia 20-go września 1939r. przeżywszy lat 65. Nabożeństwo żałobne odbędzie się w górnym kościele św. Karola Boromeusza na Powązkach dnia 22 b.m, t.j w piątek o godz. 9-iej rano po skończeniu, którego nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz miejscowy do grobu rodzinnego. Na smutne te obrzędy zapraszają krewnych, przyjaciół, kolegów, znajomych i życzliwych pozostali ŻONA, WYCHOWANICA I RODZINA**

Tekst nekrologu zakończony jest najczęściej należnym oddaniem czci osobie zmarłej wyrażonej słowami: *Cześć Jego Pamięci! Cześć Jego Świetlanej Pamięci!* W jednym nekrologu nadawca oddał hołd zmarłemu członkowi partii słowami: *Cześć dzielnemu bojownikowi za wolność Polski i Sprawy Robotniczej*. Do rzadkości należy natomiast nekrolog, w którym nadawca oddał cześć osobie zmarłej słowami: *Spokój Jego Młodej duszy*.

Wydarzenia II wojny światowej znalazły wyraz w specyficznym i zarazem wyjątkowym oddawaniu czci zmarłej osobie: *Cześć pamięci bohaterskiej Polki!, Cześć pamięci żołnierza-ochotnika!, Cześć Jego pamięci i chwały*.

II. Specyfika prasowych zawiadomień o śmierci z września 1939r

Śmierć człowieka jest nadrzędnym komunikatem nekrologu, który pełni przede wszystkim funkcję inseratową (informacyjną), ale także jest pośmiertnym wspomnieniem wyrażonym zazwyczaj w formie [...] *artykułu omawiającego życie i dzieło osoby zmarłej, publikowanego zazwyczaj niebawem po jej śmierci, także ogłoszenie w prasie zawiadomienie o zgonie. Nekrolog ma formę bądź osobistego wspomnienia, bądź rozprawy naukowej poddającej analizie dorobek zmarłego*".⁴ W badanym materiale odnajdujemy opublikowany w *Kurierze Porannym* nekrolog, który jest wspomnieniem pośmiertnym krytyka literatury i sztuki *Antoniego Potockiego*. W krótkim biogramie nadawca anonsu przedstawia życie i twórczość wskazując na najważniejsze prace pióra zmarłego, którymi są m. in. dzieła o *Grottgerze, Historia piśmiennictwa polskiego*, a także wznowiona i uzupełniona ostatnim okresem *Historia Literatury Polskiej*. Nadawca w końcowej części anonsu przyznaje zmarłemu *tytuł zasługi kulturalnej i społecznej* za trud poniesionej pracy na różnych stanowiskach oddając mu cześć.

Specyficzne w tym czasie i należące do rzadkości były zawiadomienia o pogrzebie, który już się odbył. Wyrazisty nagłówek prasowy w *Kurierze Porannym* *Pogrzeb bohatera ś.p. Feliksa Drażyńskiego* jest informacją o wyjątkowym życiu i śmierci człowieka. Pierwsze słowa krótkiej noty *Warszawa złożyła na wieczny spoczynek pierwszego bohatera Ochotniczego Batalionu Warszawy*, który pracował w dzielnicy północnej przy gaszeniu licznych pożarów, pracując cicho i dzielnie ofiarując się na posterunku w wieku 30 lat mówią o wielkości zmarłego. Kapral śp. Feliks Drażyński nie zastanawiając się poświęcił i ofiarował swoje życie dla innych, którzy winni są go zastąpić.

Życie i śmierć Polaków było naznaczone wydarzeniami II wojny światowej, których wyrazem jest dokładnie opisana przez adresatów nekrologów fabuła dotycząca w większości przypadków okoliczności towarzyszących śmierci zmarłego. Historia losów Polaków żyjących i walczących w czasie II wojny światowej w indywidualnym lub zbiorowym anonsie o śmierci jest namacalnym faktem owych zdarzeń. Wymowne nagłówki prasowe z *Dobry wieczór! Kurier Czerwony* wprowadzają odbiorcę w krótką opowieść o śmierci człowieka np.: *Zginął śmiercią walecznych mjr Bronisław Kamiński obrońca Warszawy*. Fakty związane ze śmiercią zarejestrowane piórem adresata komunikatu relacjonują losy człowieka np.: *wczoraj padł na polu chwały, gdy nieprzyjaciół usiłował przedrzeć się przez bohaterskie nasze szeregi, dowódca jednego z batalionów śp. major Bronisław Kamiński-dzielny nieustraszony Obrońca Stolicy*.

⁴ *Słownik terminów literackich*, pod red. J. Sławskiego, Wrocław 1989, s. 309.

Poległ przed frontem swoich żołnierzy[...]. Do ostatniego tchnienia pełnił swój obowiązek wobec Ojczyzny, mimo śmiertelnych ran wydając rozkazy i zachęcając żołnierzy do męstwa. Cześć Jego pamięci i chwala.

Wspomniane w krótkiej informacji są również okoliczności śmierci popularnego dyrektora Cyrku Warszawskiego ś. p. Stanisława Mroczkowskiego, który został zabity podczas bombardowania Warszawy przez Niemców w okolicy Dworca Głównego gdzie pochowano go. Artyści Cyrku odnaleźli mogiłę składając na niej kwiaty, na której była kartka z napisanym ołówkiem nazwiskiem dyrektora.

W *Dobry wieczór! Kurier Czerwony* został zamieszczony nekrolog-opowiadanie pracowniczki *Domu Prasy Zofii Baylowej*. Nadawca anonsu z wielkim pietyzmem zarejestrował wydarzenia, które poprzedziły śmierć zmarłej kobiety. Z treści nekrologu wynika, iż podczas bombardowania na Żoliborzu p. Zofia Baylowa zadbała przede wszystkim o bezpieczeństwo sparaliżowanego męża emerytowanego oficera. Następnie podczas opuszczania domu wraz z córeczką Krysią i służącą kobieta została śmiertelnie ranna. Córka p. Baylowej wraz z służącą ocalały i ranne zostały przewiezione do szpitala. Nekrolog-opowiadanie [...] *dzielnej żony i matki* [...] kończy się oddaniem czci *pamięci bohaterskiej Polki!*

W *Expresie Porannym* zamieszczono symptomatyczny nekrolog dziennikarski odpowiadający specyfice okresu wojny, którego zapowiedzią jest nagłówek o treści: *Bohaterski kolejarz. Śmiercią własną okupił zniszczenie pancerni niemieckiej zaś w Polsce Zbrojnej czytamy: Bohaterska śmierć L. Broży żołnierza transportu. W Polsce Zbrojnej* nadawca podkreśla, że *nazwisko kolejarza polskiego [...] zapisało się złotymi zgłoskami w tworzącej się historii bohaterskich zmagañ z barbarzyńskim najeźdźcą.* W *Expresie Porannym* zaś nadawca nekrologu dokładnie zarejestrował istotne wydarzenia, których głównym bohaterem jest polski maszynista Lucjan Broża. Już w pierwszym dniu wybuchu wojny Polacy planowali wysadzić most kolejowy na Wiśle pod Tczewem po przyjeździe ostatniego parowozu ze stacji Szymanowo z W.M. Gdańska w stronę Tczewa. Niemcy chcąc zająć Tczew pod przykrywką polskiego parowozu puścili własny pociąg pancerny. Lucjan Broża zdołał jednak ostrzec polskie posterunki. Most runął do Wisły wraz z *parowozem z bohaterskim maszynistą i nieprzyjacielską pancerką z całą załogą.*

Na łamach publikowanych we wrześniu 1939r warszawskich gazetach ukazywały się ponadto liczne ogłoszenia o poszukiwanych w tym czasie osobach⁵ np.:

⁵ Przytoczone przykłady zostały zaczerpnięte z gazety pt: *DOBRY WIECZÓR KURIER CZERWONY*.

1. *Henryka Pinkusa, który wyszedł z W-wy dn. 7 b.m. poszukuje żona. Wiadomość Mokotowska 8 m. 11 tel. 8-14-12.*
2. *Janowie Poncyliuszowie poszukują córki Wandy Tyrlikowej z dziećmi: Krzysiem i Andrzejkiem, zaginionej pod Wawrem w dniu 14 b.m. Adres: 11 Listopada 62 m. 2, albo Krakowskie Przedmieście „Dziekanka”.*
3. *Poszukuję Władysława Parobczego, wyszedł dn. 7 września rano.-Chmielna 110 m. 50.*
4. *Majewski Henryk prosi o wiadomość o Jędrzejakównie Wandzie ul. Koszykowa 45 tel. 9-56-48 u p. Pawłowskich itp.*

Na łamach *Kuriera Porannego* wydrukowano listę ofiar wojny zmarłych w szpitalu św. Łazarza. Lista zawierała lakoniczne informacje, które sprowadzały się do podania imienia, nazwiska, miasta, gminy, wsi, ulicy 59 ofiar zmarłych od początku wojny do dn. 22 bm., a także 8 kobiet i 6-ciu mężczyzn niewiadomego pochodzenia.

W *Gazecie Polskiej* jedynie we wrześniu 1939r nie zamieszczono nekrologów w tzw. „czarnej ramce”. Drukowano natomiast imiona i nazwiska wraz z ukończonym wiekiem osób, które w tym czasie zmarły w Warszawie.

W *Warszawskim Dzienniku Narodowym* zamieszczono informacje o osobach będących członkami S. O, które w dniach bombardowania trwając na posterunku w okręgu XXVI i XXII ponieśli śmierć „strzegąc mienia obywateli”. Podana lista osób jest lakoniczna ze względu na brakujące meldunki z poszczególnych komisariatów.

W *Warszawskim Dzienniku Narodowym* zamieszczono depesze prasową zredagowaną na podstawie wiadomości z angielskiego radia, która powiadamia o zabiciu podczas ostrzeliwania uchodźców przez lotnika niemieckiego córki znanego obywatela ziemskiego z Wileńszczyzny Karola Wagnera a żony szefa misji wojskowej brytyjskiej w Polsce płk Shelleya-Pani Elżbiety Shelley. Śmierć Pani Shelley, która wyszła za mąż kilka miesięcy temu nastąpiła w podróży do Lublina. Pani Shelley przeżyła lat 19. Depesze prasowe informujące o śmierci człowieka w badanym materiale z września 1939r., ukazujące się na łamach warszawskiej prasy nie pojawiały się zbyt często.

Warszawski Dziennik Narodowy poza tym prowadził *Kronikę żałobną*, w której informował społeczeństwo głównie o fakcie śmierci osób poległych od bomb i pod gruzami domów wraz z okolicznościami temu towarzyszącymi w tragicznych dniach wybuchu II wojny światowej. *Kronika żałobna* zawiadamia m. in o poniesionej dnia 25 września (poniedziałek) śmierci wiceprezydenta m. st. Warszawy Jana Około-Kułaka, który zginął pod gruzami walącego się Ratusza wraz z osobami jemu towarzyszącymi: wicedyrektorem Inspekcji Handlowej, ś.p. Józefem Leszczyńskim i radcą prawnym ś.p. Markiem Lewandowskim.

W wyniku działań wojennych ponadto poniosły śmierć znane w Warszawie osoby m.in. młody, dobrze zapowiadający się artysta-kinematograf ś.p Cybulski oraz kierownik Zakładu Architektury Polskiej przy Politechnice Warszawskiej ś. p profesor Oskar Czosnowski, który został ranny odłamkiem bomby na podwórzu Wydziału Architektury Politechniki (Koszykowa 55) podczas czuwania nad bezpieczeństwem gmachu uczelni. Profesor Oskar Czosnowski był niezrównanym pedagogiem przekazującym wiedzę wielu pokoleniom młodym polskim architektom potrafiącym także głęboko zaszcześcić umiłowanie zawodu i zapał. Profesor Czosnowski był twórcą placówki naukowej o ogromnym znaczeniu. W Zakładzie Architektury tworzone były dzieła pod kierunkiem Profesora z zakresu m.in. planowania miast i osiedli, architektury wnętrz i budownictwa regionalnego osiągając imponujące rezultaty. Profesor Oskar Czosnowski pochowany został w prowizorycznym grobie na dziedzińcu Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Cześć Jego pamięci.

W smutnych okolicznościach zginęła również znakomita artystka baletowa Halina Szmelc-Fitelbergowa. W drodze z domu na Saskiej Kępie do miasta mostem ks. Józefa artystka śpiesząc z pomocą matce, którą zraniono odłamkiem szrapnelu sama ugodzona została śmiertelnie drugim pociskiem.

Kronika żałobna zawiadamia także, że dnia 3 października b. r. zmarł w Warszawie ś.p. Józefat Andrzejowski, *zasłużony działacz oświatowy[...] oraz honorowy członek Polskiego Czerwonego Krzyża.*

Podsumowanie

Według zbadanego materiału, który został opublikowany na łamach warszawskiej prasy we wrześniu 1939r. wynika, iż niezmiennymi elementami, które wchodziły jednocześnie w strukturę nekrologu jest przede wszystkim osoba zmarła, nadawca zamierzonego komunikatu i jego odbiorca. Najistotniejszą rolę w schemacie komunikacyjnym analizowanego materiału pełni osoba zmarła, która łączy wszystkie elementy nekrologu indywidualnego (gdy mowa jest o zgonie jednej osoby) lub zbiorowego (gdy mowa jest o zgonie co najmniej dwóch osób), rocznicowe i jest pomiędzy nadawcą a odbiorcą podstawowym narzędziem komunikatu. Nadawca nekrologu zawsze istnieje w tekście i jest głównym inicjatorem i wykonawcą odpowiedzialnym za formalny przekaz komunikatu o śmierci człowieka. Według badanych nekrologów można wyróżnić trzy rodzaje nadawców: jawny (a więc są to głównie relacje rodzinne np.: rodzina, rodzice, rodzeństwo), niejawny (istnieje, ale brakuje podpisu autora), zbiorowy (a więc taki, w którym jest więcej aniżeli jeden podpis np.: matka, żona,

synek i rodzeństwo), indywidualny (np.: matka lub żona itp.), instytucjonalny(np.: Wydawnictwo ABC).

Głównym symbolem religijnym, który charakteryzuje większość zawiadomień o śmierci jest skrót *ś.p* lub *b.p*. Śmierć człowieka jest główną przyczyną zaistnienia nekrologu, która determinuje jego dalszy przekaz. Kształt treść i forma anonsu zależna jest wyłącznie od jego nadawcy.

W nekrologach opowiadaniach nagłówki prasowe w sposób zwięzły eksponują bohaterską postawę i śmierć człowieka. Analizowane nekrologi kończyły się rozbudowaną konstrukcją oddającą cześć zmarłemu charakterystyczną dla czasów wojny i niespotykaną w nekrologach współczesnych.

Nekrologi podziękowania odbiegają od konwencjonalnych podziękowań i mają charakter dziękczynno-żałobny. W tych nekrologach na plan pierwszy wysuwa się przede wszystkim odbiorca, który z reguły jest odbiorcą zbiorowym związanym bezpośrednio ze zmarłym np.: duchowieństwo celebrujące pogrzeb, rodzina, przyjaciele, znajomi. Specyfika tego rodzaju komunikatu związana jest z przewarstwieniem osoby zmarłej z konkretnymi odbiorcami. Nadawca w jednym z nekrologów podziękowań oprócz wdzięczności zachęca odbiorcę do określonych działań np.: prosi o *zamówienie pacierza za Duszę osoby zmarłej*.

Konkludując wybuch II wojny światowej odcisnął swoje piętno w krótkich, ale także opisowych nekrologach oraz w licznych zawiadomieniach o zaginionych bez wieści osobach. Wyrazem ówczesnej sytuacji jest używany przez nadawców anonsów podniosły język, lakoniczny przekaz informacji, forma urzędowa, podniesione znaczenie okoliczności towarzyszących śmierci zmarłego, częste pominięcie informacji związanych z obrządkami pogrzebowymi, tymczasowy pochówek lub odbyty pogrzeb oraz w nierzadkich depeszach prasowych.

W formie aneksu do mojej wypowiedzi zamieszczam wybrane nekrologi zamieszczone we wrześniu 1939r na łamach warszawskiej prasy.

1. Warszawski Dziennik Narodowy

a) Za spokój duszy

STEFANA OLSZEWSKIEGO

długoletniego redaktora naczelnego „Gazety Warszawskiej”, redaktora naczelnego i współzałożyciela „Warszawskiego Dziennika Narodowego”, nieustraszonego żołnierza sprawy narodowej, dziś w rocznicę zgonu oraz imienin, o godz. 9 rano w kościele Kanoniczek na placu Teatralnym odbędzie się nabożeństwo żałobne, o czym zawiadamia

b) Ś.p. mec. ST. Kijeński

W czasie bombardowania Warszawy zginął śmiercią tragiczną nestor polskiej palestry zasłużony działacz narodowy ś.p. mecenas Stanisław Kijeński. Zmarł ugodzony odłamkiem pocisku na schodach swego domu przy ul. Krakowskie Przedmieście 30.

2. Kurier Poranny

a) Ś.p. Antoni Potocki

Dnia 5 bm. zmarł w skutek ataku sercowego śp. Antoni Potocki znakomity krytyk literatury i sztuki, autor „Historii piśmiennictwa polskiego”, świetnego dzieła o „Grottgerze” oraz szereg cennych studiów. Dużą część życia spędził we Francji, gdzie wydatnie współdziałał z pracami wybitnych Polaków podczas przełomu dziejowego 1914-1918. W ostatnich latach zamieszkał znowu w Warszawie, oddając się pracy publicystycznej. Opracował na nowo uzupełnioną ostatnim okresem „Historię Literatury Polskiej”.

Z gorą pól wieku wyteżonej pracy na różnych posterunkach stanowi dla śp. A. Potockiego tytuł zasługi kulturalnej i społecznej. Żył lat 72. Pochowany został na Powązkach. Cześć Jego pamięci.

b) Zgon znanego artysty

Dnia 6-go bm. zmarł znany aktor teatrów TKKT śp. Stefan Hnydziński, który uległ oparzeniu od bomby w dniu 25-go września.

Pogrzeb odbędzie się dzisiaj o godzinie 9-ej rano z kościoła św. Antoniego przy ul. Senatorskiej na cmentarz Bródziński.

c) Cześć pamięci bohaterów Westerplatte

W ósmym dniu wojny polsko-niemieckiej dnia 8-go września r.b o godz. II min. 40 przed południem, po niesłychanie bohaterskiej walce zginęli na posterunku śmiercią walecznych ostatni z załogi na Westerplatte w obronie Polskiego Bałtyku.

d) Dnia 13 września, opatrzony św. Sakramentami zmarł

Ś†P

Maciej HŁASKO

przeżywszy lat 32 i został pochowany w grobie tymczasowym przy kaplicy OO. Jezuitów na ul. Rakowieckiej, o czym zawiadamiają

MATKA, ŻONA, SYNEK i RODZENSTWO.

e) Ś†P

Andrzej Woyciechowski

STUDENT POLITECHNIKI,

PODCHORAŻY BRONI PANCERNEJ,

zginął śmiercią walecznych w obronie Warszawy,

dnia 12-go września 1939 roku.

Żył lat 18.

f) Ś†P

Eugeniusz

bar. Rohn-Rohnau

podporucznik piechoty
zginął śmiercią walecznych dn. 17/IX.

MATKA

g) Dnia 16 września zmarła przeżywszy lat 85 najdroższa Matka moja
Ś†P

Bronisława Ruśkiewiczowa
WDOWA PO Ś.P. WŁADYSŁAWIE

i w dniu 18 września pochowana została w grobie tymczasowym, o czym zawiadamia syn,
prosząc o zamówienie pacierza za Jej Duszę.

Wieleb. Ks. Prof. Br. Ussusowi oraz wszystkim, którzy wzięli udział w tymczasowym
pogrzebie składam tą drogą serdeczne „Bóg zapłać.”

h) Dnia 17 b.m. poległ śmiercią walecznych przy obronie Warszawy
Ś†P

inż. Henryk BEATUS
KAPITAN WOJSK POLSKICH

długoletni pracownik naszej Fabryki w Tomaszowie Maz.
Cześć Jego pamięci!

Władze i Pracownicy Tomaszowskiej
Fabryki Sztucznego Jedwabiu S.A

i) Ś†P

Wanda Wasilewska
LEKARZ

raniona szrapnelem zmarła na posterunku w Szpitalu Dzieciątka Jezus dn. 18 września
przeżywszy lat 25.

MATKA i RODZĘŃSTWO

j) Ś†P

Tadeusz Wretowski
Dr. MED.

ODZNACZONY KRZYŻEM ZASŁUGI

zginął na posterunku w Warszawie d. 18 września 1939r. i został pochowany na terenie
Uniwersytetu J.P. w Warszawie.

ŻONA, SYN, BRACIA I RODZINA

k) Ś†P

ROMUALD GREGOŁAJTYS

OKRĘGOWY INSPEKTORAT PRACY W WARSZAWIE, ODZNACZONY ZŁOTYM
KRZYŻEM ZASŁUGI, CZŁONEK STRAŻY OBYWATELSKIEJ,

ur. w r. 1888, zginął jako prawy obywatel na posterunku w dniu 17 września 1939r., o czym
zawiadamiają

ŻONA, MATKA, SYN CÓRKA i RODZINA

l) Ś†P

Jadwiga Klepówna

URZĘDNICZKA MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU, KOMENDANTKA O.P.L.
DOMU PRZY UL. ŚNIADECKICH 19,

została zabita w dniu 20.IX.1939r. odłamkiem pocisku na placu Napoleona.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w poniedziałek, dnia 25. IX., o godz. 8-iej rano, w kościele
św. Krzyża przed ołtarzem Serca Pana Jezusa, o czym zawiadamia pogrążona w głębokim
smutku

SIOSTRA, BRACIA i RODZINA

ł) Pogrzeb bohatera

Ś.p Feliks Drążyński

Warszawa złożyła na wieczny spoczynek pierwszego bohatera Ochotniczego Batalionu Warszawy. Jest nim ś.p Feliks Drażyński, kapral a w cywilu fryzjer-właściciel zakładu fryzjerskiego przy ul. Mokotowskiej 55. Na pierwszy apel zgłosił się do wojska. Wyznaczono mu posterunek w dzielnicy północnej Warszawy przy gaszeniu licznych pożarów. Tam zginął na posterunku. Całym sercem żegna stolica cichego, ofiarnego obrońcę. Pogrzeb odbył się na koszt miasta. Ludność stolicy winna zapamiętać to nazwisko okryte wieczną chwałą. Ś. P Feliks Drażyński miał lat 30. Nie zastanawiał się ani chwili, gdy trzeba było poświęcić życie. Złożył je w ofierze dla nas wszystkich. Jego śmierć jest wezwaniem, aby stu innych go zastąpiło. Cześć pamięci żołnierza-ochotnika!

3. EXPRESS PORANNY

a) Ś†P BOLESŁAW KAMIŃSKI kapral Wojsk Polskich z Warszawy poległ na polu chwały d. 16.IX.1939r. na Pradze w obronie Warszawy, przeżywszy lat 31, o czym zawiadamiają pograżeni w głębokim smutku ŻONA I DZIECI

b)ś.p. Lucjan Broża kolejarz bohater

Na każdym kroku, każdego niemal dnia, na pierwszych kartach historii krwawej wojny, zapisują się chlubnymi zgłoskami nazwiska świadczące o bohaterstwie Polaków i poświęceniu dla Ojczyzny.

Jednym z takich bohaterów jest maszynista polskiego parowozu Lucjan Broża. Broża prowadził ostatnią lokomotywę ze stacji Szymanowo, na terenie Wolnego Miasta Gdańska do Tczewa.

Zaraz po przejściu lokomotywy most kolejowy na Wiśle pod Tczewem miał być wysadzony przez naszych saperów.

Niemcy więc postanowili, tuż za polską lokomotywą, przeprowadzić swój pociąg pancerny do Tczewa.

Broża jednak udaremnił ten plan.

Gdy lokomotywa znalazła się na połowie mostu, maszynista zatrzymał ją, dając alarmujące sygnał i wołając do obsługi panczerki, że most jest wysadzony w powietrze. Sygnały zaalarmowały polskie posterunki na moście, a krzyki zdezorientowały kierownika panczerki.

W tej chwili rozległ się huk wysadzonego w powietrze mostu. Razem z mostem wyleciał w powietrze pociąg pancerny.

Zginął także Broża, bohaterski kolejarz, o którym pamięć nie zaginie.

c) Nr. 254

Bohaterski kolejarz Śmiercią własną okupił zniszczenie panczerki niemieckiej

W pierwszym dniu zdradzieckiego najazdu niemieckiego przez most kolejowy na Wiśle pod Tczewem polski maszynista Lucjan Broża prowadził ostatni parowóz ze stacji Szymanowo na terenie W.M. Gdańska w stronę Tczewa. Most miał być wysadzony zaraz po przejeździe parowozu.

Domyślając się tego Niemcy pod osłoną polskiego parowozu puścili swój pociąg pancerny, by podstępnie zająć Tczew.

Dzielny maszynista ostrzegł jednak w porę posterunki polskie, dając sygnał do wysadzenia mostu. Most runął do Wisły, pociągając w nurty rzeki parowóz z bohaterskim maszynistą i nieprzyjacielską pancerką z całą załogą.

4. DOBRY WIECZÓR! KURIER CZERWONY

a) PADŁ NA POSTERUNKU

Ś.p. Feliks Ignacy Grabowski, kapral w służbie straży granicznej zabity przez niemiecką bandę dywersyjną.

b) Poległ na posterunku kustosz Zamku

Podczas bombardowania Zamku zginął na posterunku, kierujący akcją ratowniczą kustosz zamkowy śp. Kazimierz Brokl, trafiony odłamkiem granatu.

Zwłoki złożono na trawniku przy bramie Grochowskiej. Mogiłę zdobi wiązanka kwiecia.

c) Zginął na posterunku śp. Feliks Drażyński

kapral

Baonu Ochotniczego

W czasie gaszenia jednego z licznych pożarów w dzielnicy północnej, zginął w dniu 13 bm. śp. Feliks Drażyński, kapral Batalionu Ochotniczego Warszawy-pierwsza ofiara wojny z tej formacji.

zmarły przeżył 30 lat, z zawodu był fryzjerem warsztat swej pracy miał przy ul. Marszałkowskiej 55.

Pogrzeb śp. Feliksa Drażyńskiego odbędzie się na koszt miasta o godz. 10-ej rano z koszar batalionu.

Cześć Jego pamięci!

d) Nr. 263

Zginął śmiercią walecznych mjr Bronisław Kamieński obrońca Warszawy

Wczoraj padł na polu chwały, gdy nieprzyjaciel usiłował przedrzeć się przez bohaterskie nasze szeregi, dowódca jednego z batalionów śp. major Bronisław Kamieński-dzielny nieustraszony Obrońca Stolicy.

Poległ przed frontem swoich żołnierzy kilku kulami.

Do ostatniego tchnienia pełnił swój obowiązek wobec Ojczyzny, mimo śmiertelnych ran wydając rozkazy i zachęcając żołnierzy do męstwa.

Cześć Jego pamięci i chwała.

e) Ś†P

MARIA ALEXANDROWICZOWA

I-o voto Szyszłowska (Dana), sanitariuszka 1-ej Brygady Wojska Polskiego żona prof. Uniwersytetu Lwowskiego, oficera Wojsk Polskich, odznaczona Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych, vice-przewodnicząca Koła Unii Polskich Związków Obrońców Ojczyzny we Lwowie, zasłużona działaczka społeczna, poległa na posterunku w dniu 18 września 1939r.

Cześć Jej świetlanej pamięci.

Zarząd Unii Polskich Związków Obrońców Ojczyzny

Ś.p Zofia Bayłowa

Podczas onegdajszego nalotu bombowego na Żoliborzu zginęła śp. Zofia Bayłowa, pracowniczka Domu Prasy.

W czasie bombardowania p. Bayłowa zabezpieczyła przede wszystkim swego sparaliżowanego męża, emer. oficera. Wychodząc następnie wraz z córeczką Krysią i służącą by się schronić przed niebezpieczeństwem, została śmiertelnie ranna niemal w progu domu.

Jej córka i służąca zostały również ranne na szczęście, lekko. Por. Hal nie poniósł żadnego szwanku.

Dzielna żona i matka zmarła, ranne przewieziono do szpitala.

Cześć pamięci bohaterskiej Polki!

f) ś.p. Stanisław Mroczkowski b. dyrektor cyrku zabity Ofiarą bombardowania Warszawy przez Niemców padł popularny dyrektor Cyrku Warszawskiego, Stanisław Mroczkowski.

Mroczkowski zabity został w okolicy Dworca Głównego, gdzie też pochowano go. Na usypanej mogile umieszczono kartkę ze skreślonym ołówkiem nazwiskiem. Dziś artyści Cyrku odnaleźli to miejsce i pokryli je kwiatami.

g) **Pogrzeb bohaterskiego ochotnika Baonu Obrońców Warszawy**

Bardzo uroczyście odbył się wczoraj rano pogrzeb pierwszego poległego żołnierza utworzonego przed paru dniami Baonu Obrońców Warszawy śp. Kaprała rez. Feliksa Drażyńskiego, który-jak donosiliśmy-zginął na posterunku podczas gaszenia powstałego od bomby pożaru.

W pogrzebie, który odbył się przy asyście oddziału wojska, wziął udział prezydent miasta komisarz cywilny Obrony Warszawy mjr. St. Starzyński i przed sformowaniem się konduktu pogrzebowego w punkcie zbornym Baonu wygłosił krótkie przemówienie.

Kondukt ruszył potem w drogę. Sześciu junaków zaniósł na swych barkach zwłoki bohaterskiego kaprała na miejsce wiecznego spoczynku na cmentarzu wojskowym.

*

Prezydent Starzyński obiecał wypłacić wdowie po śp. Kpr. Drażyńskim jednorazowy zasiłek przyznał jej stałą zapomogę z funduszu na zasiłki dla rodzin rezerwistów.

h) Nr. 262

Ś. P ZBIGNIEW ŻBIKOWSKI ppor. 36 p.p L.A., adiutant baonu karab, maszyn. I broni towarzyszącej poległ za Ojczyznę w obronie Warszawy w dniu 18-ym września 1939r. RODZICE I SIOSTRA

i) Nr. 263, 22 września 1939r

Zginął śmiercią walecznych mjr. Bronisław Kamiński Obrońca Warszawy

Wczoraj padł na polu chwały, gdy nieprzyjaciół usiłował przedrzeć się przez bohaterskie nasze szeregi, dowódca jednego z batalionów śp. Major Bronisław Kamiński-dzielny nieustraszony Obrońca Stolicy.

Poległ przed frontem swoich żołnierzy kilku kulami. Do ostatniego tchnienia pełnił swój obowiązek wobec Ojczyzny, mimo śmiertelnych ran wydając rozkazy i zachęcając żołnierzy do męstwa.

Cześć Jego pamięci i chwała.

4. Nasz Przegląd

a) B. P Leon CZARNECKI DRUKARZ, zmarł po długich i ciężkich cierpieniach, przeżywszy lat 51. Wyprowadzenie drogich nam zwłok z domu przedpogrzebowego na PRADZE odbędzie się DZIŚ o godz. 3-ej p. p., o czym zawiadamiają zrozpaczone ŻONA, CÓRKI i SIOSTRA w nieobecności BRATA w Londynie

b) GUSTAW i RYSIO WELTMAN lat 18 i lat 14 ABSOLWENT SZKOŁY RZEMIEŚLNICZEJ na STAWKACH, UCZEŃ GIMNAZJUM „PRACA HANDLOWA” NAJUKOCHAŃSI SYNOWIE CECYLII I ADOLFA zginęli śmiercią tragiczną i pochowani zostali w dniu 15-go września 1939, o czym zawiadamiają niepokieszeni RODZICE

5. ROBOTNIK

a) Dr. Zygmunt POBOŻY

członek Dzielniczy P.P.S. „Śródmieście”, przewodniczący wydziału sanitarnego W.R.S.K.O.,
członek R.K.S. „Skra”, lekarz Ubezpiecz. Warszawskiej

zmarł na posterunku

Cześć Jego pamięci!

b) Ś†P ZDZISŁAW JAN KĄKOLEWSKI lat 47, podporucznik rezerwy, odznaczony Krzyżem Niepodległości, długoletni pracownik Państwowego Banku Rolnego, zginął dnia 17-go b.m. spełniając swój żołnierski obowiązek. Nabożeństwo żałobne za duszę śp. Zdzisława Kąkolewskiego odbędzie się dn. 19-go bm., o godz. 10-ej w kaplicy kościoła św. Barbary na Koszykach, po czym nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz żołnierski w ogrodzie Pomologicznym

Zrzeszenie Pracowników Państwowego Banku Rolnego

c) nr. 260

Ś.P Bolesław Kamiński kapral Wojsk Polskich z Warszawy poległ na polu chwały dn. 16.IX.1939r na Pradze w obronie Warszawy przeżywszy lat 31, o czym zawiadamiają pograżone w głębokim smutku Żona i Dzieci

6. Express Poranny

Bohaterski kolejarz

Śmiercią własną okupił zniszczenie pancerni niemieckiej

W pierwszym dniu zradzieckiego najazdu niemieckiego przez most kolejowy na Wiśle pod Tczewem polski maszynista Lucjan Broża prowadził ostatni parowóz ze stacji Szymanowo na terenie W. M Gdańska w stronę Tczewa. Most miał być wysadzony zaraz po przyjeździe parowozu.

Domyślając się tego Niemcy pod osłoną polskiego parowozu puścili swój pociąg pancerny, by podstępnie zająć Tczew.

Dzielny maszynista ostrzegł jednak w porę posterunki polskie, dając sygnał do wysadzenia mostu. Most runął do Wisły, pociągając w nurty rzeki parowóz z bohaterskim maszynistą i nieprzyjacielską pancerką z całą załogą.

6. ABC NOWINY CODZIENNE (WARSZAWA) 1939 WRZESIEŃ

a) Ś†p Henryk Ciostek lat 17 goniec redakcji „ABC-Nowiny Codzienne” zginął śmiercią tragiczną na ulicach Warszawy od kuli nieprzyjacielskiej. Spokój Jego Młodej duszy
Wydawnictwo ABC

7. KURIER WARSZAWSKI

a) Ś†P Inż. Melchior Władysław NESTOROWICZ PROFESOR i BYŁY DZIEKAN WYDZIAŁU INŻYNIERII POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ UKOCHANY PRZEZ KOLEGÓW I MŁODZIEŻ zmarł w dniu 1-ym września 1939r. Rada Wydziału, Dziekan i młodzież Wydziału Inżynierii.

b) Nr. 263, 23 września 1939r

Ś.P WITOLD KATERLA UCZEŃ II KL. GIMNAZJUM NA BIELANACH

Zginął śmiercią tragiczną dn. 21 września 1939r od pocisku nieprzyjacielskiego przeżywszy lat 15. RODZICE

c) Nr. 259

Dnia 16 września zmarł przeżywszy lat 85 najdroższa Matka moja
Ś.P Bronisława Ruśkiewiczowa WDOVA PO Ś.P WŁADYSŁAWIE i w dniu 18 września
pochowana została w grobie tymczasowym o czym zawiadamia syn prosząc o zamówienie
pacierza za Jej Duszę. Wielebn. Ks. Prof. Br. Ussowi oraz wszystkim, którzy wzięli udział w
tymczasowym pogrzebie skaładam tą drogą serdeczne „Bóg zapłać”.

d) Ś.P Wanda Wasilewska LEKARZ raniona szrapnelem zmarła na posterunku w Szpitalu
Dzieciątka Jezus dn. 18 września przeżywszy 25 lat. Matka i Rodzeństwo

e) Dnia 17 b.m poległ śmiercią walecznych przy obronie Warszawy Ś. P inż. Henryk
BEATUS KAPITAN WOJSK POLSKICH długoletni pracownik Fabryki w Tomaszowie
Maz. Cześć Jego pamięci!
Władze i Pracownicy Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu S. A.

f) Ś. P Zygmunt Rohoziński

b. OBYWATEL ZIEMSKI, b. OCHOTNIK z ROKU 20, INSPEKTOR BANKU
CUKROWNICTWA urodzony w Stadnicy w Kijowszczyźnie 16 marca 1880r., zginął od
pocisku nieprzyjacielskiego 17. IX. 1939r. Nabożeństwo żałobne odbędzie się o godz. 9-ej d.
9 września w kościele św. Aleksandra. O dniu pogrzebu nastąpi oddzielne zawiadomienie.

8. POLSKA ZBROJNA

a) Nr. 264

Zginęli na posterunku

Ś.p plut. Rez. Wawrzyniec Błaszczyc z pow. Komendy policji w Brodnicy przy umocnieniach
polowych.

Ś.p Eugeniusz Koskowski, sierż straży ogniowej-Praga

Ś.p Stanisław Górczyński, strażak

Podczas dogaszania pożaru na terenie Zamku Królewskiego zrzucono na zgłiszczu 3
bomby lotnicze, które ciężko raniły 6 robotników, lżej 8. Odłamki granatu raniły robotnika
oddziału wodno-melioracyjnego oraz drużynowego tegoż oddziału.

9) WIECZÓR WARSZAWSKI

Zabita przez lotnika niemieckiego żona szefa brytyjskiej misji w Polsce

Angielskie radio podało wiadomość o tragicznej śmierci żony szefa misji woskowej
brytyjskiej w Polsce płk. Shelleya. Pani Scheley z domu Wagner, córka znanego i
szanowanego obywatel ziemskiego z Wileńszczyzny Karola Wagnera jechała wraz z bratem
samochodem, prawdopodobnie w kierunku Lublina. Podczas ostrzeliwania uchodźców przez
lotników niemieckich spotkała ją śmierć. Elżbieta Scheley przeżyła lat 19. Wyszła za mąż za
płk. Scheleya zaledwie kilka miesięcy temu.

10) CZAS

a) Nr. 263

Dnia 18 września 1939r zginął na posterunku swej pracy w Oddziale Sanitarnym Batalionów
Robotniczych pracownik Tramwajów i Autobusów m.st. Warszawy **tow. Andrzej**
SOBOLEWSKI Cześć Jego pamięci

Oddział Sanitarny Batalionów Robotniczych

Związek Użyteczności Publicznej w Polsce, Warecka 7

11) KURIER POLSKI

a) Nr. 254

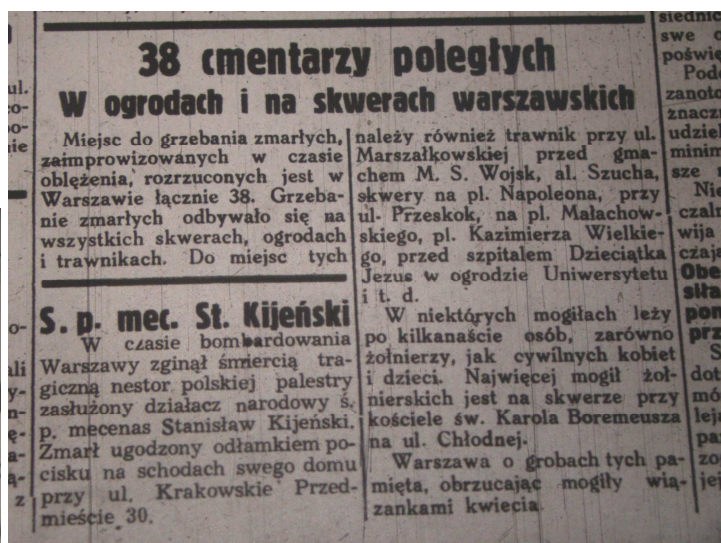
Pogrzeb bohatera ś.p. Feliks Drażyński kapral Batalionu Obrony Warszawy

Warszawa złożyła na wieczny spoczynek pierwszego bohatera Ochotniczego Batalionu Warszawy. Jest nim ś.p. Feliks Drażyński, kapral a w cywilu fryzjer-właściciel zakładu fryzjerskiego przy ul. Mokotowskiej 55.

Na pierwszy apel zgłosił się do wojska. Wyznaczono mu posterunek w dzielnicy północnej Warszawy przy gaszeniu licznych pożarów. Tam zginął po bohatersku. Całym sercem żegna stolica cichego, ofiarnego obrońcę. Pogrzeb odbył się na koszt miasta. Ludność stolicy winna zapamiętać to nazwisko okryte wieczną chwałą. Ś.p. Feliks Drażyński miał lat 50. Nie zastanawiał się ani chwili, gdy trzeba było poświęcić życie. Złożył ją w ofierze dla nas wszystkich.

Jego śmierć jest wezwaniem, aby stu innych go zastąpiło. Cześć pamięci żołnierza-ochotnika!

Warszawski Dziennik Narodowy

Nr 259. - R. P. W. - WARSZAWA, 19 WRZESNIA 1939 R.,

URJER PORANNY

Redakcja i Administracja: Marszałkowska 148. Adres dla depesz: Warszawa „Urjer Poranny”. Telefon: Redakcja 5-51-45, Administracja 5-52-77. Adresat: Redakcja - 5-51-45, Administracja - 5-52-77. Dziennik 5-51-45, 5-52-77. Cena: 10 groszy. Wiosna 1940: 100-45, lat 1939-40: 100-45. Redakcja naczelna: Warszawa, ul. Marszałkowska 148. Wiosna 1940: 100-45, lat 1939-40: 100-45.

Komunikat wojenny

Ławództwa Obrony Warszawy

dnia 17 września

mimo burzowego wsparcia w tylerii.

Wymady naszych oddziałów w kierunku zachodnim spo-

ś. † p.

Zdzisław Jan KAKOLEWSKI

lat 45, podporucznik rezerwy, odznaczony krzyżem niepodległości, długoletni pracownik Państwowego Banku Rolnego, zginął dnia 17-go b. m. spełniając swój żołnierski obowiązek.

Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Zdzisława Kakolewskiego odbędzie się dnia 19-go b. m. o godz. 10-ej w kaplicy kościoła św. Barbary na Koszykach, poczym nastąpi w prowadzenie zwłok na cmentarz żołnierski w o. rodzimym Pomologicznym.

Państwowy Bank Rolny.

ś. † p.

Zdzisław KAKOLEWSKI

lat 45, podporucznik rezerwy, odznaczony krzyżem niepodległości, długoletni pracownik Państwowego Banku Rolnego, b. m. spełniając swój żołnierski obowiązek.

Nabożeństwo ś. p. Zdzisława KAKOLEWSKI odbędzie się dnia 19-go b. m. o godz. 10-ej w kaplicy kościoła św. Barbary na Koszykach, poczym nastąpi w prowadzenie zwłok na cmentarz żołnierski w o. rodzimym Pomologicznym.

Zrzeszenie Państwowe

stoją polszcą.

Łotrowskie fałsze Niemców

Podsywając się pod różne stacje radiowe, łamiąc umowę radiową genewską, Niemcy stale usiłują wprowadzić w błąd świat cały fałszywymi wiadomościami z Polski. Niemcy nadali taki fałszywy komunikat po polsku, jako Warszawa II. Naturalnie grubosko, który tego komunikatu odzdemaskował. Także pod pretekstem Warszawa II, Niemcy nadali po północy komunikat pełen fałszu w języku polskim.

ś. † p.

APOLONIA SZYSZKO

zmarła tragicznie dnia 13 września 1939 roku z nalotów wroga i została 16 września pochowana na cmentarzu powązkowskim, o czym zawiadomiam strokany.

MAZ

Przeczytaj, oddaj żołnierzowi

5

1939 Piątek, Nr. 272. Rok LXIII

URJER PORANNY

Redaktor: Ryszard Pesti

Rokowania Łotwy z Sowiecami

pożar strawił skrzydło, mieszczynie pomagają słuchacze.

Kronika żałobna

We wtorek dnia 3 października b. r. zmarł w Warszawie ś. p. Józefat Andrzejowski, wielce zasłużony działacz oświatowy, b. prezes Macierzy Szkolnej w Kijowie, wiceprezes i członek honorowy Macierzy Szkolnej w Warszawie, oraz honorowy członek Polskiego Czerwonego Krzyża.

W tragicznych dniach Warszawy poległ od bomb i pod gruzami domów wiele osób. O tragicznej ich śmierci dopiero teraz dochodzą pewne, sprawdzone wieści.

Spośród osób znanych w Warszawie zginęła między innymi znakomita artystka bal. Halina Szmolc-Fitelbergowa. Podała ona z mieszkania swego na Saskiej Kępie do miasta mostem ks. Józefa. Odlamek szrapnelu zranił ciężko jej matkę. Artystka pośpieszyła matce z

osobiście nad bezpieczeństwem gmachu swojej uczelni. Wybuch bomby urwał mu obie nogi.

W poniedziałek 25 września zginął pod gruzami walącego się Ratusza wiceprezydent m. st. Warszawy, Jan Około-Kulak.

Wraz z nim zasypani zostali wicedyrektor Inspekcji Handlowej, ś. p. Józef Pleszczyński i radca prawny Z-du Miejskiego, ś. p. Marek Lewandowski.

Apel do tragarzy

Miejski Zakład Apropowizacyjny m. st. Warszawy wzywa wszystkich tragarzy do zarejestrowania się celem stworzenia organizacji dla wyładowywania i załadowywania towarów. Rejestracja odbywać się będzie w godzinach od 8-ej do

nych, dotyczących lotnictwa. W poniedziałek dnia 19 września informacja do Stryja. Już uzbrojona. Najgroźniejsza była w pobliżu uwolnionych nych (ukraińskie) także z Stryja) był organizacja polska zorganizowana dla ochrony południe o walki polskie Skolego z Niemcami. dnia 19-dworzec miny". M. czone.

Reje (b.d.)

Halina Szmolc-Fitelbergowa, Po-
dała on z mieszkania swego
na Saskiej Kępie do miasta mo-
stem ks. Józefa. Odlamek szra-
pnętu zranił ciężko jej matkę.
Artystka pośpieszyła matce z
pomocą i w tej chwili ugodzo-
na została śmiertelnie drugim
pociskiem.

Kinematograf straciła w tra-
gicznych dniach młodego obie-
cującego artystę s. p. Cybul-
skiego.

Na aneurizm serca zmarł
znakomity kompozytor s. p. Fe-
licjan Szopski.

*

W dniu wczorajszym zmarł
wskutek ran profesor Architek-
tury Politechniki Warszawskiej
s. p. Oskar Czosnowski.

Prof. Czosnowski ranny zo-
stał odlamkiem bomby w dniu
24-tym września na podwórzu
wydziału architektury Politech-
niki (Koszykowa 55), czuwając

wszystkich tragarzy do zareje-
strowania się celem stworzenia
organizacji dla wyladowywania
i załadowywania towarów.

Rejestracja odbywać się [bę-
dzie w godzinach od 8-ej do
15-ej w biurach Miejskiego Zak-
ładu Aprowizacyjnego (gmach
Ratusza) od piątku 6-go do po-
niedziałku dnia 9-go paździer-
nika włącznie.

**Potrzebna pomoc
dla szpitala na Czystem**

Szpital na Czystem, w któ-
rym znajduje się około 1,500
rannych i chorych, znajduje
się w bardzo ciężkim położeniu.
Składy i kuchnie szpitalne są
zniszczone, żywności posiada
szpital jeszcze tylko na jeden
dzień.

Zarząd szpitala prosi o dwie
kuchnie polowe, aby mogli za-
pewnić pacjentom swym ciepłą
strawę.

czono
R
y(b.
wład
piek
skiej
karz
War
ją w
leka
leka
ni s
E
dziw
god
gól
bę
dz

Nr. 275. Rok LXIII

RANNY

rdPest

— i odbudowa pracy oświatowej i kultur

Zarząd S. A. Wielkich Płoców i Zakładów Ostrowieckich.

Ś.p. Antoni Potocki

Dnia 5 bm. zmarł wskutek ataku sercowego śp. Antoni Potocki, znakomity krytyk literatury i sztuki, autor „Historii piśmiennictwa polskiego”, świetnego dzieła o „Grottgerze” oraz szeregu cen-nych studjów.

Dużą część życia zmarły spędził we Francji, gdzie wydatnie współdziałał z pracami wybitnych Polaków podczas przełomu dziejowego 1914 — 1918. W ostatnich latach zamieszkał znowu w Warszawie, oddając się pracy publicznej i styczeń. Opracował na nowo uzupełnioną ostatnim okresem „Historię Literatury Polskiej”.

Z góra pół wieku wyłożonej pracy na różnych posterunkach stanowi dla śp. A. Potockiego tytuł zasługi kulturalnej i społecznej.

Zył lat 72. Pochowany został na Powązkach.

Cześć Jego pamięci.

Zgon

skować
cięż-
tak
możę
nam
wła-
nowe
udzia-
decide-

go na tym omentarzu, o czym świadczą

skować
cięż-
tak
możę
nam
wła-
nowe
udzia-
decide-

skować
cięż-
tak
możę
nam
wła-
nowe
udzia-
decide-

skować
cięż-
tak
możę
nam
wła-
nowe
udzia-
decide-

Piątek Dnia 1 września 1939 r.

KURJER WARSZAWSKI

Wydanie poranne

ROK SETNY DZIEWIĘTNASTY

Red. nacj. przybyszki ul. 14, do 8 1/2 p. Red. ogólny ul. 15 c, do 3 p. Redakcja tel. 44 55 55.
CENY: Karta redakcyjna 10-20-30. Składniok 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30.
Karty: 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30.
Karty: 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30.
Karty: 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30. Przewidywania 10-20-30.

№ 241

**OSZCZEŃ HITLERA BYŁOBY
M TERRORU W POLITYCE**

K, 31 sierpnia. (P. A. T.) — „New
ribune” w artykule wstępny
gadanie Gdańska nie nadaje się
Jest to zagadnienie, stworzone
myśl jego dalekoidących zamia

...nika z wydz. technicznego zarządu miasta stałe na terenie.

A pan kierownik właśnie swraca się do przedawicielek WKW „s zapotrzebowaniem” większej ilości wioślarek na następne dni. Najas rekordzistki sportowe tego pracują, zdobywając sobie rzetelne uszanowanie.

Około godziny 6 po. zawiadła się nowa grupa karpacy: urzędniczy P. Instytutu Rozrachunkowego.

OCHOTNICZA SŁĘBA KOBIET

Warszawski Klub Wioślarek wzywa swoje członkinie na zebranie w dniu najbliższym na przystani, Wioślarska 2, o godz. 8-ej po poł. w sprawie przedziałów do pracy w obronie Kraju. Stawianictwo obowiązkowe.

Zgon ś. p. Wincentowej Witosowej

W dniu wczorajszym zmarła w Wierchosławicach żona prezesa Stronnictwa Ludowego Wincentego Witosa.

**ZBRÓDNICZA
PROWOKACJA RADIA NIEMIECKIEGO**

szewy nie składają serdeczne „Bóg zapłać” pogrążeń w głębokim smutku 1550 **SYNOWIE I WNUKI.**

W sobotę, dnia 2-go września, w dzień Imienia Najukochańszego Męsa i Ojca

Ś. † P.

Stefana Sawickiego

Sybiraka, Kawalera Virtuti Militari, pracownika D/T. B-ci Jabłkowskich.

odbędzie się msza św. w kościele św. Piotra i Pawła na Koszykach o godz. 8-ej przed oltarzem Matki Boskiej Częstochowskiej, o czym zawiadamia życzliwych pamięci Zmarłego 300876 **ŻONA I CORKI.**

№ 243

Wczoraj, dziś i jutro Polesia

(Od specjalnego wysłannika „Kurj. Warsz.”)

Piasek, w sierpniu

Jest wczesne popołudnie. Słońce tnie prawie prostopadle, zda się, że przewierci na wylot gorącymi promieniami, umęczona upałem ciało. Mały stateczek idzie chybliwie po spokojnych wodach Piny. Na pokładzie jest tak straszliwy żar, że nawet cie kawy wykład o tym, jak to Prypęcz wpada do Piny

Ś. † P.

**INŻYNIER
MELCHIOR WŁADYSŁAW NESTOROWICZ**

PROFESOR ZWYCZAJNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ, b. DZIEKAN WYDZIAŁU INŻYNIERII, KIEROWNIK DROGOWEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO, EM. DYREKTOR DEPARTAMENTU DRÓG KOŁOWYCH MINISTERSTWA KOMUNIKACJI, CZŁONEK RADY TECHNICZNEJ PRZY MINISTRZE KOMUNIKACJI I PASTWOWEJ RADY KOMUNIKACYJNEJ, ODZNACZONY KRZYŻEM KOMANDORSKIM ODRODZENIA POLSKI I MEDALEM NIEPODLEGŁOŚCI, zmarł dnia 1-go września 1939 r., przeżywszy lat 50.

O zgonie twórcy polskiej administracji drogowej, prawdziwego wychowawcy i opiekuna wszystkich jej pracowników, który wyatek całego życia poświęcił umiłowanej przez siebie sprawie podniesienia stanu dróg w Polsce, zawiadamiają pogrążeń w głębokim smutku

DYREKTOR I PRACOWNICY DEPARTAMENTU DRÓG KOŁOWYCH MINISTERSTWA KOMUNIKACJI.

400444

Ś. † P.

MELCHIOR WŁADYSŁAW NESTOROWICZ

INŻYNIER, PROFESOR ZWYCZAJNY POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ, b. DZIEKAN WYDZIAŁU INŻYNIERII, TWÓRCA I KIEROWNIK DROGOWEGO INSTYTUTU BADAWCZEGO, b. DYREKTOR DEPARTAMENTU DROGOWEGO MINISTERSTWA KOMUNIKACJI, CZŁONEK RADY TECHNICZNEJ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI I PASTWOWEJ RADY KOMUNIKACYJNEJ, CZŁONEK HONOROWY ZWIĄZKU INŻYNIERÓW DROGOWYCH R. P., ODZNACZONY KRZYŻEM KOMANDORSKIM ODRODZENIA POLSKI oraz MEDALEM NIEPODLEGŁOŚCI.

W Zmarłym tracimy człowieka pełnego energii i inicjatywy, wiedzy technicznej i szlachetnego charakteru.

Cześć Jego pamięci!

ZWIĄZEK INŻYNIERÓW DROGOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

100092

№ 247

Kazimierz

B. OBYWATEL ZIEMSKOPATRZONY Św. Sakramentami, po długich i ciężkich

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kościele 7-go b. m., o godz. 11-ej rano, po którym nastąpi pogrzeb w głębokim smutku:

912102

†

Kazimierz Szcześniewski

B. OBYWATEL ZIEMSKI, B. NOTARIUSZ W KOLE,
opatrzonej Św. Sakramentami, po długich i ciężkich cierpieniach, zmarł dnia 6-go września 1939 r., przeżywszy lat 73.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kościele św. Karola Boromeusza (na Powązkach) w czwartek, dnia 7-go b. m., o godz. 11-ej rano, po którym nastąpi wyprowadzenie zwłok do katakumb, o czym zawiadamiają, pogrążeni w głębokim smutku:

ŻONA, SYN, SYNOWA I WNUCZKI.

91236r

Ś. † P.

Stefan Schurig

LAT 29, PODPORUCZNIK ARTYLERII WOJSK POLSKICH, DYPLÓMANT WYDZIAŁU MECHANICZNEGO POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ,
poległ śmiertelnie żołnierza w dniu 4 września 1939 r.

Pogrzeb odbędzie się w dniu 7 września 1939 r., o godz. 12-ej, w kaplicy Halpertów do grobu rodzinnego na cmentarzu Ewangelickim. O tym bolesnym czasie zawiadamiają pogrążeni w głębokim smutku

RODZICE, SIOSTRY, SZWAGROWIE I RODZINA.

15000

Ś. † P.

NICZNEGO POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ,
poległ śmiertelnie żołnierza w dniu 4 września 1939 r.

Pogrzeb odbędzie się w dniu 7 września 1939 r., o godz. 12-ej, w kaplicy Halpertów do grobu rodzinnego na cmentarzu Ewangelickim. O tym bolesnym czasie zawiadamiają pogrążeni w głębokim smutku

RODZICE, SIOSTRY, SZWAGROWIE I RODZINA.

15000

Ś. † P.

Helena Dobrowolska

STARSZA ASYSTENTKA INSTYTUTU FIZYCZNEGO PRZY MUZEUM ROLNICTWA I PRZEMYSŁU,
opatrzonej Św. Sakramentami, po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, zasnąła w Bogu dnia 6-go września 1939 r.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kaplicy kościoła św. Karola Boromeusza (na Powązkach) dnia 7-go b. m., w czwartek, o godz. 10 i pół, po czym nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz miejscowy, o czym zawiadamiają koleżanki, kolegów, znajomych i życzliwych, pogrążeni w głębokim smutku:

RODZINA I PRZYJACIELE.

91295r

Ś. † P.

Henryk Jan Pieniążkiewicz

Chemik, pporucznik rez., pracownik firmy A. Marciniak,
zginął od bomby wroga dnia 4-go września 1939 r., przeżywszy lat 37.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kaplicy kościoła św. Karola Boromeusza (na Powązkach) dn. 7 b. m., t. j. w czwartek, o godz. 9-ej i pół rano, wyprowadzenie zwłok zaraz po skończonym nabożeństwie na cmentarz miejscowy, do grobu rodzinnego. Na smutne te obrzędy zapraszają krewnych, przyjaciół, kolegów i życzliwych, pogrążeni w głębokim smutku

ŻONA, RODZICE, SIOSTRY, SZWAGROWIE I RODZINA

300879

Ś. † P.

<p>odprawiona zostanie msza św. w kościele św. Piotra i Pawła (na Koszykach) przed wielkim ołtarzem o godzinie 8.30 rano, o czym zawiadamia rodzinę, kolegów i znajomych</p> <p>300378</p>	<p>Nabożeństwo żałobne odbędzie się dnia 7-go września o godz. 11-władze (dzielnicy), i zawiadamia</p> <p>1562</p>	<p>Nabożeństwo żałobne odbędzie się dnia 7-go września o godz. 11-ej w kaplicy św. Wincentego (cementarza Bródzkiego), po czym nastąpi wyprowadzenie swiok, o czym zawiadamiają pogrążeni w głębokim smutku</p> <p>1562</p>
<p>ZONA I RODZINA.</p> <p>S. p. prof. Fr. Suchorzewski</p> <p>Wielką stratę poniosła technika polska. Ubył z jej grona wybitny rzeczoznawca w dziedzinie gospodarstwa oraz niepospolity i świetny pedagog, inż. prof. Franciszek Suchorzewski.</p> <p>Zamieszany w swoim zawodzie pracował niestrudzenie, z łać benedyktyńską sumiennością, stawiając sobie za cel najwyższy poziom nowoczesnej tech-</p>	<p>ni. Również na polu pedagogicznym inż. Suchorzewski położył wielkie zasługi, wychowując zastępy przyszłych techników specjalistów. Już od roku 1918 Fr. Suchorzewski wykładał w wyższej szkole państwowej im. Wawelberga i Rotwanda, w technicznej szkole kolejowej, w państwowej szkole lotniczo-samochodowej, wreszcie w politechnice warszawskiej.</p>	<p>MĄŻ, SIOSTRA, BRAT I RODZINA.</p>

Nr. 255

być jednak ujęta w ramy planowego działania. Polski Czerwony Krzyż, działając w porozumieniu z władzami wojskowymi, wzywa wszystkich inicjatorów i kierowników tego rodzaju placówek do dyspozycji Polskiego Czerwonego Krzyża, Gminy Żydowskiej lub najbliższego szpitala miejskiego, względnie wojskowego i o zawiadomienie szefa sanitarnego P. C. K. plk. dr. Gilewicza (Kredytowa 9 tel. 2.35-29) o swej pracy i możliwościach jej rozszerzenia. Ponadto P. C. K. prosi o składanie ofiar w postaci środków sanitarnych, łóżek, pościeli i t.p. Ofiary zgłaszać należy: Kredytowa 9, Trębacka 11, Pierackiego 19 (Warszawskie Tow. Wioślarskie).

— Do pracy!

Przedsiębiorstwo wodociągów i kanalizacji m. st. Warszawy wzywa wszystkich podmajstrzych działaczy, aby natychmiast stawili się w biurze...

2 KURJER WA

Dnia 13 września, opatrzony św. Sakramentami zmarł

† P

Maciej HŁASKO

przeżywszy lat 32 i został pochowany w grobie tymczasowym przy kaplicy OO. Jezuitów na ul. Rakowieckiej, o czym zawiadamiają

1563 MATKA, ZONA, SYNEK I RODZENIWO.

Wiadomości bieżące

Światłowski odniosły o 3 osoby z lekkim.

— Włoski Warszawa fali 42 m nych w W mu wiad uszkodzeń faszystows sady. Wiadomości polskie przychyl nie.

Nr. 259

Aby organizować akcje k

PRYMAS POLSKI KARDYNAŁ

Rzym, 19-go września.

Jego Em. ks. kard. Hlond, prymas Polski, przybył do Watykanu. Kardynał Hlonda oczekiwali na dworcu liczni przedstawiciele Watykanu i sfer dyplomatycznych oraz członkowie ambasad polskich.

W Mieście Watykańskim panuje ożywiona działalność dyplomatyczna. Odbyły się audyencje, mianowicie ambasadora Francji, ambasadora Rumunii i posła Wielkiej Brytanii.

S. † P.

Andrzej Woyciechowski

STUDENT POLITECHNIKI, PODCHORĄŻY BRONI PANERNEJ, zginął śmiercią walecznych w obronie Warszawy, dnia 12-go września 1939 roku. Żył lat 18. 1564

O SZCZĘDNOŚCI

gr. „Kur. War.“) nacji w pałacu Ve wała kilka godzin, jbliższymi współcami dla spraw odarczą państwa. apasy obecne su- y.

daleko idące ów i artykułów aby. Największe osować w zuży- i mąki.

S. † P.

Eugeniusz bar. Rohn-Rohnau

podporucznik piechoty, zginął śmiercią walecznych dn. 17/IX. 400447 MATKA.

Belgijska agencja z Berlina, że ludźmi ministra Goebbelsa godni nie o nim min. Goebbels w które zapowiada tymczasem przeły jego w prasie. W kolach narodziła się, że Goebbels oporu przeciwk Jak wiadomości najgorętszymi zumienia z Ros

Zastępcy

DLA Komisarz C Warszawa mi dla teren Mariana Bor Jana Deling du miejskie Marcelego P akich.

Powiększona również ilość czynnych kąpielisk do użytku ludności. droga serdeczne „Bóg sypiać”.
1565

Dnia 17 b. m. poległ śmiercią walecznych przy obronie Warszawy

†

inż. Henryk BEATUS

KAPITAN WOJSK POLSKICH
długoletni pracownik naszej Fabryki w Tomaszowie Maz.

Cześć Jego pamięci!

Władze i Pracownicy Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu S. A.

1566

Ś. † P.

Zygmunt Rohoziński

b. OBYWATEL ZIEMSKI, b. OCHOTNIK z ROKU 20, INSPEKTOR BANKU CUKROWNICTWA
urodzony w Stądnic w Kijowszczyźnie 16 marca 1880 r., zginął od pocisku nieprzyjacielskiego 17.IX 1939 r.
Nabożeństwo żałobne odbędzie się o godz. 9-tej d. 9 września w kościele św. Aleksandra.
O dniu pogrzebu nastąpi oddzielne zawiadomienie.

1567

Ś. † P.

inż. Henryk BEATUS

KAPITAN WOJSK POLSKICH
długoletni pracownik naszej Fabryki w Tomaszowie Maz.

Cześć Jego pamięci!

Władze i Pracownicy Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu S. A.

1566

Ś. † P.

Zygmunt Rohoziński

b. OBYWATEL ZIEMSKI, b. OCHOTNIK z ROKU 20, INSPEKTOR BANKU CUKROWNICTWA
urodzony w Stądnic w Kijowszczyźnie 16 marca 1880 r., zginął od pocisku nieprzyjacielskiego 17.IX 1939 r.
Nabożeństwo żałobne odbędzie się o godz. 9-tej d. 9 września w kościele św. Aleksandra.
O dniu pogrzebu nastąpi oddzielne zawiadomienie.

1567

Ś. † P.

Wanda Wasilewska

LEKARZ
raniona szrapnelem zmarła na posterunku w Szpitalu Dzieciątka Jezus dn. 18 września; przeżyważy 44.25.
300882 **MATEKA I RODZESTWO**

Ś. † P.

Józef Lewandowski

URZĘDNIK BANKU HANDLOWEGO W WARSZAWIE, SP. AKC.,
ZASTĘPÇA KOMENDANTA III OBWODU XIII KOMISARIATU O. P. L.,

padł na posterunku w dniu 20 września 1939 r., przeżywszy lat 51.

Cześć Jego pamięci.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w kościele św. Krzyża dnia 22-go września 1939 r., o godz. 7-ej rano.

DYREKCJA i ZRZESZENIE PRACOWNIKÓW BANKU
HANDLOWEGO W WARSZAWIE Sp. Akc.

1568

Ś. † P.

Tadeusz Szreniawa - Grabowski

PODPORUCZNIK PIECHOTY

ZGINĄŁ ŚMIERCIĄ WALECZNYCH W OBRONIE WARSZAWY

w dniu 17 września 1939 r.,

o czym zawiadamiają

ŻONA i SYN.

300884

NIEMCY ŹŁE WYCHODZĄ NA SOJUSZU Z SOWIETAMI

Ś. † P.

Tadeusz Wretowski

Dr MED.

ODZNACZONY ZŁOTYM KRZYŻEM ZASŁUGI

zginął na posterunku w Warszawie d. 18 września 1939 r. i został pochowany na terenie Uniwersytetu

J. P. w Warszawie.

1571

ŻONA, SYN, BRACIA i RODZINA

Ś. † P.

WITOLD

KA

KIEGO.

rmelickim
i zawiada-

Helena z Lelowskich FELIKSOWA BRZozowska

ŻONA KIEROWNIKA ODDZIAŁU II WYDZ. OGRODNICZEGO ZARZ. MEJSKIEGO.

Odbędzie się nabożeństwo żałobne za jej duszę w kościele św. Józefa po Karmelickim przed Wielkim Ołtarzem, Krak. Przedm. w d. 24 września, o godz. 9 rano, o czym zawiadamia w głębokim smutku
1569

M A Ż

Ś. † P.

ROMUALD GREGOŁAJTYS

OKRĘGOWY INSPEKTOR PRACY W WARSZAWIE, ODZNACZONY ZŁOTYM KRZYŻEM
ZASŁUGI, CZŁONEK STRAŻY OBYWATELSKIEJ,

ur. w r. 1888, zginął jako prawy obywatel na posterunku w dniu 17 września 1939 r., o czym zawiadamiają

ZONA, MATKA, SYN, CÓRKA I RODZINA

OKRĘGOWY INSPEKTOR PRACY W WARSZAWIE, OD
ZASŁUGI, CZŁONEK STRAŻY OBYW

ur. w r. 1888, zginął jako prawy obywatel na posterunku w d
zawiadamiają

ZONA, MAT

Ś. † P.

Jadwiga Klepówna

URZĘDNICZKA MINISTERSTWA PRZEMYSŁU
I HANDLU, KOMENDANTKA O. P. L. DOMU
PRZY UL. ŚNIADECKICH 19,

została zabita w dniu 20 IX. 1939 r. odłamkiem pocisku
na placu Napoleona.

Nabożeństwo żałobne odbędzie się w poniedziałek,
dnia 25 IX., o godz. 8-ej rano, w kościele św. Krzyża
przed ołtarzem Serca Pana Jezusa, o czym zawiadamia
pogrążona w głębokim smutku

1570

SIOSTRA, BRACIA I RODZINA

Wiadomości bieżące

= Nowe
W dniu 2
terenie Zar
3 bomby lo
lżej 8. W
niły roboty
drużynowe

= Zarz
Wobec s
na dur br
szerzeniu
o padłych
szybkiego
skie psy
nadzór n
niszczyć

Ta

ODZN
zginął
1939 r.

1571

K

UC
zgin

P

1

but

sk

P.A

Gr

H

S

D

n

S

t

r

y

**LISTA OFIAR WOJNY,
ZMARŁYCH W SZPITALU ŚW. ŁAZARZA**

Od początku wojny do dn. 22 b. m. w szpitalu św. Łazarza zmarło 59 ofiar. Są to: Tadeusz Kierzkowski (Toruń), Józef Gałązka, Stanisław Pupek (wieś Pasika gm. Żychlin), Józef Kamiński, Tadeusz Mąka, Sebastian Rojder, Jerzy Dobrosz, Mikołaj Anisko, Józef Kołociński (Żurawia 28), Jerzy Kabuszko, Jan Zakrzewski (wieś Dębek pow. mławski), Michalina Gałązka (Grudziązka 7), Franciszek Kablewski (Przemysłowa 34), Mieczysław Lepert (Nowe Miasto 8), Katarzyna Lewandowska, Wincenty Mlynek, Józef Kucharski (Łódź), Czesław Szczepny (wieś Żabin, gm. Karwinowo), Antoni Szuliński (Czerniakowska 131), Danuta Boguszówna (Rejtana 17), Władysław Krawczyk, Stanisław Łochowski, Adolf Pawłowicz, Wacław Paluchowski, Wacław Bober, Edmund Koziembrodzki (Bartycka 7), Bolesław Bałaburski, Bolesław Pomarański (Wąski Dunaj 4), Bogusław Sas-Janowski (wieś Zajęczkowo, gm. Grodziecno), Zbigniew Snowacki (Złota 74), Stanisław Łachowski, Wojciech Młynarczyk, Marian Dąbrowski, Władysław Majewski, Leon Brun (Idzikowskiego 3), Jadwiga Goddek (Poznań), Leokadia Godlewska, Władysław Dankowski, Marian Łasica, Józef Łatuszko, Stanisław Gietzakowski, Abram Szenfeld (Niska 43), Matys Szames (Muranowska 37), Symba Morgensztern (Wałowa 11), Tybora Wróblewska (Pańska 28), oraz 8 kobiet i 6-ciu mężczyzn, niewiadomego nazwiska i adresu.

w miarę m
nej wody,
uwagę na

== Pier
Podajemy
niezych, do
lenia im pi
Ul. Złota
740-99; Fre
Marszałkow
i 842-48;
Wspólna 5
browskiego
Koszykowa
Wiejska 24
8, tel. 862-
853-74; Sk
845-23; Pl
szalkowska
kowa 37;
Chmielna
tel. 11-77-7
7, tel. 506
6-8-12-14;
Wspólna
wiecka 6;
kowska 2

Kurier Poranny

1939: nr 42 (11.02.)

miasta Ploesti, liczącego 60 tys. nka.
mieszkańców.

S. † P.

Daszewski Kazimierz
pseud. „Kubuś”

b. legionista 6 Baonu I Brygady Legionów Polskich,
referent Komendy Placu w Modlinie,
odznaczony Krzyżem Niepodległości,
urodz. 2.III.1894 r. w Piotrkowie,
zmarł dnia 8 lutego br.

Pogrzeb odbędzie się z kaplicy na cmentarz wojskowy w War-
szawie w sobotę dnia 11 bm. o godz. 3 po poł.

KOMENDA KOŁA ŻOŁNIERZY
6 BAONU I BRYGADY LEG. POL.

sukces
jak so
we m
łódzk
do po
Czy
zupel
zdąza
swoic
szcze
wodr
na e
sukc
środ
do p
Bo
kow
Str.
kon
Bo
ni
tyc
by
dni
wik
ko

Nr 259. - R. P. W. - WARSZAWA

Maria Alexandrowiczowa
1-o voto Sarmatowa Szyszłowska (Dana)

członkini Związku Strzeleckiego przed wojną, sanitariuszka i Brygady, sanitariuszka polowa w r. 1920 i obecnie, żona profesora uniwersytetu lwowskiego i oficera wojsk polskich, wiceprzewodnicząca Stowarzyszenia Strzelczyń 1912—14 r., nieustrudzona pracownica ideowa na terenie Unii Polskich Związków Obrończyń Ojczyzny, Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, odznaczona krzyżem niepodległości i krzyżem walecznych zmarła na posterunku w dniu 16 września 1939 r., trafiona granatem pruskim.

W zmarłej tracimy serdeczną i niezastąpioną koleżankę.
 Stowarzyszenie Strzelczyń 1912 — 14 r.

ABC
 NOWINY CODZIENNE

Nr. 258 Rok XIV
 WARSZAWA
 ŚRODA
 6 WRZEŚNIA
 1939 R.
 Cena 10 Gr.

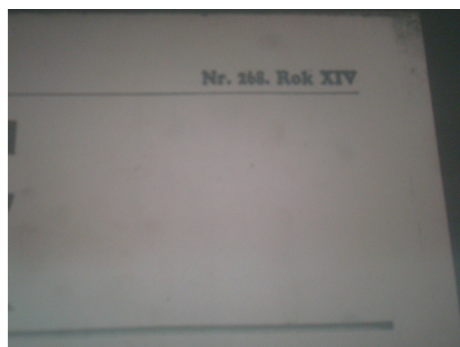
Bohaterskie walki na froncie
Armia francuska
 Linie Zygfryda
 Skrepowanie ruchów floty

go wywarła bardzo duże wrażenie. pomiędzy Afryką południową a Niemcami.

S.†P.
Henryk Ciostek
 lat 17

goniec redakcji „ABC — Nowiny Codzienne” zginął śmiercią tragiczną na ulicach Warszawy od kuli nieprzyjacielskiej.
 Spokój Jego Młodej duszy
 Wydawnictwo ABC

Nowi członkowie
 Gabinetu wojennego w Angli

stacji Szczesławice, ca 1 km na zachód od granicy miasta do Grodziska.

Pierwszy pociąg odchodzi ze stacji Szczesławice o godz. 7.30, a ostatni o godz. 16.30.

Ze stacji Grodzisk odchodzi

Na razie sprzedaje

Z Zarządu m. st. Warszawy o- trzymujemy informacje, że dy- rektor Miejskich Zakładów Opa- łowych, p. Karwowski otrzymał wczoraj zezwolenie Komendy

Ś. T. P.

TADEUSZ KARSZO-SIEDLEWSKI

b. Senator, Członek Rady Nadzorczej S.A. Wielkich Pieców i Zakła- dów Ostrowieckich zginął śmiercią tragiczną w dniu 26 września 1939 r. pełniąc służbę obywatelską, przeżywszy lat 46.

Wyprowadzenie zwłok z kaplicy pogrzebowej kościoła Ewan- gelicko-Reformowanego w Warszawie — ul. Młynarska róg Żytniej — nastąpi w dniu 10 października 1939 r. o godz. 11 do grobu rodzim- nego na tym cmentarzu, o czym zawiadamia

Zarząd S. A. Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich.

Ś.p. Antoni Potocki

zmarł wskutek ataku i sztuki, autor „Historii piśmiennic

owska | na Powązkach. | Koi
Dyrekcji | Cześć Jego pamięci. | wa
Wolska | | Kto
przy E- | | Ann
y Sądach | | ny
52 przy | | mu
y Polnej; | | Bo
ora przy | | Ke
 | | St
 | | ra
 | | pr
 | | Sa
 | | sl

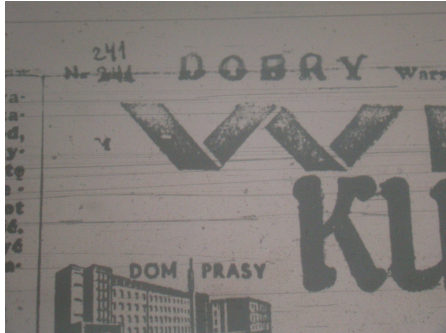
Zgon

znanego artysty

Dnia 6-go bm. zmarł znany ak- tor teatrów TKKT śp. Stefan Hnydziński, który uległ oparzeniu od bomby w dniu 25-go września.

Pogrzeb odbędzie się dzisiaj o godzinie 9-ej rano z kościoła Św. Antoniego przy ul. Senatorskiej na cmentarz Bródziński.

DOBRY WIECZÓR! KURIER WARSZAWSKI WRZESIEŃ 1939R

W nocy z środy na czwartek niemiecka banda dywersyjna ostrzeliwała powiat z karabinów maszynowych teren Polski w Wilczycy, w kierunku na Sławce. Banda rzuciła na teren polski kilkadziesiąt granatów. Dywersantów odparła nasza straż graniczna.

W tym samym czasie nieznani sprawcy rzucili petarde do wnętrza budki granicznej na przełęczy Radom komisarjat Krotoszyn. Przez wybuch petardy został zerwany w budce dach i ściany powyginane, a znajdujący się w nim sprzęt został zniszczony.

O godz. 23.50 obok leśniczówki Krywidz rzucono granat i oddano z niemieckiej strony w kierunku fabryki „Lignoz” kilka strzałów z karabinów. Stronę polską odpowiedział ogniem z karabinów maszynowych.

Wypad hitlerowców gdańskich

Wczoraj o godz. 12-ej opodał miejscowości Węgorzyno (pow. kartuski) dział 40 hitlerowców gdańskich przebiegł granicę polsko-gdańską dostrajając do położonej o 300 m. od granicy zagrody niejakiego Augusta Webersa, który przed miesiącem zbiegł do Niemiec z awanturą na groźną odpowiedzialność sądową z racji jego udziału w antypaństwowej. Banda zabrała zagrody Webersa 3 konie i było

PADE NA POSTERUNKU

Sp. Feliks Ignacy Grabowski, kapral w służbie straży granicznej, zabity przez niemiecką bandę dywersyjną pod Mławą

Groby w Polsce wołają: „Hitler kłamca!”

Od bomb niemieckich padają bezbronni, kobiety i dzieci

Donosy niemieckie na murach Warszawy wśród gruzów osiedli prowincjonalnych spustoszeniemi i ofiarami rzyły jakgdyby na każdym miejscu słowa: „Hitler kłamca!”

Wbrew zapewnieniom niemieckim wodza-szaleńca, że polecił nie atakować skupisk niewolnych ludzi, w Warszawie obrzucone zostały bombami — gwałt — dziełce — robotniczek: ul. Górczewska, Powązkowska, Radzymińska, Zygmuntowska, Sienkiewicza, Czerniaków i Grochów. Ofiarami bomb niemieckich są przeważnie kobiety i dzieci. Na pl. Korcelego w najbliższym sąsiedztwie szpitala dzieciecego Karola i Marii zabity został 12-letni chłopiec. Na Kole zbombardowano osiedle robotnicze, pod którego gruzami zginęło 28 osób, a kilkadziesiąt jest rannych.

Barbarskie niemieckie nie szczędził lotników i kuracjuszy.

W Otwocku zabitych zostało 3 ludzi a 20 rannych. W Pruszkowie 3 zabitych i 13 rannych. W Miedzywielu i Zabli. W Legionowie 2 osoby rannych. W kolonii Wygoda pod Warszawą 1 zabity i kilku rannych. Pod komiarkami zabity 1 ranni.

Z całego kraju najchoźniej niemieckie haniebnie dla Niemców wieści. W Suchobrodach pod Krosnem 2 kobiety zabite. W Sanoku 1 kobieta. W Dąbrowce i Stareńwie w pow. Janówkim — 1 kobieta zabita i 1 dziecko rannych. W Madziłowce w pow. Iwowski 2 osoby zabite. W Skniewie padło 2 robotników i 1 dziecko. W Radomiu 7 osób. Na Hela kilka męczenników i 1 kobieta.

W miejscowości Truskolasy pod Częstochową zaatakowano ludność bombami i gazami trującymi.

W Bielsku Niemcy powiesili polskiego strażnika granicznego za to, że bronił się, nie chcąc dostać się do niewoli.

W bestialskim ostrzeliwaniu pociągu osobowego pod Kańską Wolą, pieszemu na innym miejscu. W podobny sposób zaatakowano pociąg pod Zychlinem.

Zamierzono na samoloty niemieckie. Jednostki pancernie Rzeszy poniosły wielkie straty. Złazny odebrany brzoziowym atakiem za bagaży... Bombowce niemieckie zabijają kobiety i dzieci.

Idą wieści w świat o brawurze polskiego żołnierza i niemieckich haniebnych wyczynach.

Władze Amerykańskie Small kołczy opracowywała wyjazd z ambasadorem Drexel-Biddlem o bombardowaniu jego wili w Konstancinie.

Herman Goering — mówi w tym wywiadzie amb. Drexel Biddle — znał mój adres, nie przypuszczałem jednak, że tak przedko złoży mi wizytówkę.

Zbrodnicy atak nastąpił właśnie w chwili gdy ambasador wraz z żoną i córką przygotowywał się do wyjazdu samochodem do Warszawy. W wili znajdowała się również przyjaciółki pani ambasadorowej, miss Mary Willis Mackenzie z Hopkinsville i stan Kentucky.

Bombowce leciały bardzo blisko.

Tak blisko, że widziałem nawet twarz lotnika — oświadcza ambasador.

Pani ambasadorowa i jej córka...

Największy transatlantyk Niemiec w niewoli angielskiej

Z chwila wypowiedzenia przez Wielką Brytanię wojny Niemcom, Rzesza nie ma już nic do powiedzenia w wartych morzach. Najpotężniejsza flota świata obleła straż na oceanach.

Już wczoraj Niemcy mogli się konąć, co to znaczy. Największy transatlantyk niemiecki „Bremen”, ponad 50.000 ton, który zdążył sznie z Ameryki do portu na stęgo, został zatrzymany przez marynarkę angielską.

Ponieważ bardzo wiele okrętów sużerskich i handlowych nie zdążyło powrócić do Niemiec schroniło się do portów neutralnych Niemiec. Dziś rano panuje w obrotach prywatnych mocniejsza tendencja.

Mimo zamknięcia giełdy oficjalnej, obroty papierami procentowymi i akcjami są bardzo ożywione. Niektóre akcje i papiery procentowe są nawet bardzo poszukiwane. Dziś rano panuje w obrotach prywatnych mocniejsza tendencja.

Zwyczajowa tendencja ożywione transakcje w obrotach pozagiełdowych

— Proszym o pokwitowanie, że wakuacyjny, zalocznony i zawalony

ś. p. Lucjan Broża

kolejarz bohater

Na każdym kroku, każdego niemal dnia, na pierwszych kartach historii krwawej wojny, zapisują się chluby, ym zgłoskami nazwiska, świadczące o bohaterstwie Polaków i poświęceniu dla Ojczyzny.

Jednym z takich bohaterów jest maszynista polskiego parowozu Lucjan Broża.

Broża prowadził ostatnią lokomotywę ze stacji Szymanowo, na terenie Wolnego Miasta Gdańska do Tczewa. Zaraz po przejeździe lokomotywy most kolejowy na Wiśle pod Tczewem miał być wysadzony przez naszych saperów.

Niemcy więc postanowili, tuż za polską lokomotywą, przeprowadzić swój pociąg pancerny do Tczewa.

Broża jednak udaremniał ten plan. Gdy lokomotywa znalazła się na połowie mostu, maszynista zatrzymał ją, dając alarmujące sygnały i wolał do obsługi pancernki, że most jest wysadzony w powietrze. Sygnały zaalarmowały polskie posterunki na moście, a krzyki zdezorientowały kierownika pancernki.

W tej chwili rozległ się huk wystrzaskanego w powietrze mostu.

Razem z mostem wyleciał w powietrze pociąg pancerny.

Zginął także Broża, bohaterski kolejarz, o którym pamięć nie zginie.

Wczes drowem, motorów sie trzy Część gonów, toru kol Samol W za ienna" nocy i Grupa sko pół — D i Jadzie, ku... i za masze i Poc Włoc mi z i inny Zew powo z m War Ni szli W wyt

Urząd pocztowy na pl. Napoleona już czynny

Główny Urząd Pocztowy na pl. Napoleona w Warszawie czynny jest codziennie od godz. 9 — 15-cj w zakresie: 1) udzielania informacji; 2) wydawania korespondencji i paczek; 3) sprzedaży znaczków i kart pocztowych; 4) wypłat i przekazów pocztowych i emerytalnych; 5) przyjmowania do wysyłania kart pocztowych.

Tylko za po-

Takie sa Polki

WROG ego

Zginął na posterunku śp. Feliks Drażyński kapral Baonu Ochotniczego

W czasie gaszenia jednego z licznych pożarów w dzielnicy północnej, zginął w dniu 13 bm. śp. Feliks Drażyński, kapral Batalionu Ochotniczego Warszawy — pierwsza ofiara wojny z tek formacji.

Zmarły przeżył 30 lat, z zawodu był fryzjeren, warsztat swej pracy miał przy ul. Mokołowskiej 55.

Pogrzeb śp. Feliksa Drażyńskiego odbędzie się na koszt miasta o godz. 10-tej rano z koszar batalionu. Cześć Jego pamięci!

Ś. p. Zofia Baylowa

Zamierz

— Może papierosy
Żołnierze, usmieci
kazują wypchnąć k
kują wesoło.

— Dziękujemy!
za dużo!
— Może chleba

baty?
— Dziękujemy,
serdecznie Bóg za

Naszego żołnier
razie dokarmiać. J
opatrzone. Ale to
starcza... Ona c
mu przecie, swa
kocha! Włec w
sposoby.

Na sklepach, s
łach polawiała s
nie smarowane.
— Tu nadram

Wroga wydunęły się tak bardzo — tym łatwiej pękają i padają bezwładnie.

Tulaczka starców i dzieci, śmierć wielu, wielu niewinnych ofiar woła o pomstę do nieba!

Pogrzeb bohaterskiego ochotnika Baonu Obrońców Warszawy

Bardzo uroczysto odbył się wczoraj rano pogrzeb pierwszego poległego żołnierza utworzonego przed paru dniami Baonu Obrońców Warszawy — śp. kaprala rez. Feliksa Drażyńskiego, który — jak donosiliśmy — zginął na posterunku podczas gaszenia powstałego od bomby pożaru.

W pogrzebie, który odbył się przy asyście oddziału wojska, wziął udział prezydent miasta, komisarz cywilny Obrony Warszawy mjr. St. Starzyński i przed siłmowaniem się konduktu pogrzebowego w punkcie zbor-

nym Baonu wygłosił krótkie przemówienie.

Kondukt ruszył potem w drogę. Sześciu junaków zaniósł na swych barkach zwłoki bohaterskiego kaprala na miejsce wieczystego spoczynku na cmentarzu wojskowym. (1)

Prezydent Starzyński polecił wypłacić wdowie po śp. kpr. Drażyńskim jednorazowy zasiłek i przyznał jej stałą zapomogę z funduszu na zasiłki dla rodzin rezerwistów.

Do walki z wrogiem

...pomoc
wożenia chorych, rannych z
opatrunkowych do szpitali,
czy ewakuowaniu szpitali,
materiałów opatrunkowych
12-03.

ani" węgiel kątnych dostawców

...kupiectwo warszawskie
rysoce obywatelskie stano-
dając artykuły pierwszej
cenach normalnych, zda-
feliczne na szczęście, wy-
tacił.

...ści znanych nam wypad-
usilują uprawiać drobni
uliczn i handlarze domo-
liwia ofiarulacy swoje

...y ci proponują m. in. we-
za się kilogramów (100 zł
o cenie przeszło trzykrot-
od normalnej).
...przed tego rodzaju trans-
węgiel z tych źródeł po-
żnie z kradzieży.
...brak węgla usunięty be-
powaniu środków trans-
niebawem nastąpi. Le-
ekać.

POSZUKIWANI

Henryka Pinkusa, który wyszedł z
W-wy dn. 7 b. m. poszukuje żona.
Wiadomość Mokotowska 8 m. 11 tel.
8-14-12.

Janowie Poncylaszowie poszukują
córkę Wandy Tyrlikowej z dziećmi:
Krzysiem i Andrzejkiem, zaginionej pod
Wawrem w dniu 14 b. m. Adres:
11 Listopada 62 m. 2, albo Krakowskie
Przedmieście „Dziekanka”.

Kowalski Jan (ul. Miła 7) poszukuje
synów: Stefana i Stanisława Kowal-
skich.

Stanisława Szychowska w Warsza-
wie, Odolańska 41, prosi o wład-
mość o Janie Szychowskim, który
wyszedł z Grochowa 8 bm.

Poszukuje Władysława Parobcze-
go, wyszedł dn. 7 września rano. —
Chmielna 110 m. 50.

Ma'ewski Henryk prosi o wia-
domości o Jędrzejakównie Wandzie ul.
Koszykowa 45 tel. 9-56-45 u o. Paw-
łowski ch.

Neymenówna Kazimiera, zam. w
Warszawie ul. Koszykowa 67 m. 11,
poszukuje narzeczonego por. Stanisła-
wa Jurka.

Cmentarze wojenne w Warszawie

Na skwerach i oświadach położonych w pobliżu kościołów urządzono cmentarze dla ofiar bombardowania.

Cmentarze takie powstały na skwerze naprzeciw kościoła św. Aleksandra oraz w ogrodzie Pomologicznym.

Ogród Pomologiczny leży na obszarze dawnego cmentarza świętokrzyskiego, jednego z najstarszych w Warszawie.

Po wojnie szczątki poległych zostaną ekshumowane i uroczysto pogrzebane na jednym miejscu — na cmentarzu Obrońców Stolicy.

A może dobrze byłoby zostawić mogiły tych, co życie swe oddali w ofierze w walce o stolicę. — w łei sercu na wieczną namięć o niekczemności wroga, walczącego z bezbronna licnością... ku czci niewinnych ofiar na wieczną hańbę Niemców?

el felazne wiadól, grzebiące, obrazy, mezerne żyrandole wyobrażający

tynie pociskami zapalającymi i spowodowano nimi pożar na drewnianym chórze, mieszczącym słynne organy. Bombardowanie trwało od g. 9 rano do 11 min. 15. Pamiątkowa piękna świątynia przedstawia straszny widok: kruchta wejściowa zawalona.

Polegi na posterunku kustosz Zamku

Podczas bombardowania Zamku zginął na posterunku, kierujący akcją ratowniczą kustosz zamkowy śp. Kazimierz Brokl, trafiony odłamkiem granatu.

Zwłoki złożono na trawniku przy bramie Orzechowskiej. Mogilę ozdobią wiązanka kwiecista.

nia, w której odnie nabożeństwa gierskich. I ten niemieckiego ba ny ogniem i żelazny kilka starych szej wąskiej u kilku przechodni szczenia i śmy przez małe ulic cerska i Zapiec Ocalał tylko nym podjskiem Ale o murw echo dzwonów powolnemu ry warzyszy ni rankowego, Warszawy w wych: dobryc

d obrońców s

ja Nr 261 DOBRY Warszawa

W W W

KUT

DOM PRASY

CZE

tycy sani i Polski o ramie- tał ptk.

zadkowa kółe ra- powstało zawie.

no 10 w go-

Ma, jak że trudno
ch na Okólniku,
lieteki Ordytacji
ogromnie na sku
sasiedni dom nr
w artyleryjskich
ministrator gma-
ofece zniesiony,
i kolumn strza-
ennielsze zbiory
le były w skrzy-
le mieści się os-
arne. Teraz cho-
zbiorów gdź
jednego cale-
moza zniszcze-
Okólnika emach
znego stosunk
natomiast mała
ezgo a Paulo

straszne gołębie, zamikły dzwony z
kościółka. Smutnoszenie, nosiane bar-
barzyńska błonia budzi grozę. (K)

Ś. p. Stanisław Mroczkowski
3. dyrektor cyrku zabity

Ofiara bombardowania Warszawy przez Niemców padł popularny dyrektor Cyrku Warszawskiego, Stanisław Mroczkowski.

Mroczkowski zabity został w okolicy Dworca Głównego, gdzie też pochowano go. Na usypanej mogiłce umieszczono kartkę ze skreślonym ołówkiem nazwiskiem.

Dziś artyści Cyrku odnaleźli to miejsce i pokryli je kwiatami.

uwy zółwiowej nie
je na tej kuchni

dokucza?
że ja mam w oko-
kwasoty, ani nie-
Ten Starzyński to
ech Bóg mu da
ż Kossowa, ani
badnie, a podnieś
Tylko...

tego kanuśniaczka
vina, nißwym co-
czydenia Starzyń-
radliwie.

(s. w.)

Przedują
aci
Cywilnego
if, wydawaniem

zyl oddział żołnierzy polskich, którzy
siłose.

Mieszkanie pow-
codziennie. Zmiał
cościa ścierka po-
kurze dokładnie,
dzenia i prowiant
knieciu, lub pod n
wietrzy unosi się
zwykle.

Usuwać od r-
zn szczenia-
Śmiecie o ile n-
ry wszelkiego ro-
zbierać w kubie-
ki czyste odkład-
bo papieru do w-
nam zbraknąć.

Pilnować pluk-
przed jedzeniem.

Najtańszym i z-
kiem dezynfeka-
nie powinno zbr-
Woda do płuka-
cji powinna mie-

Cmentarz
na terenie Frascati
dla poległych obrońców
Warszawy

Na terenie Frascati wydzielono
miejsce na prowizoryczny cmentarz.

Dziś teren ten poświęcił proboszcz
par. św. Aleksandra, do której nale-
ży ta dzielnica Warszawy, ks. Stolar-
czyk.

Obok zabitych ofiar bombardowania
grzebani są tu obrońcy Warszawy,
zmarli od ran w pobliskich szpitalach.

Na nowym tym cmentarzu, podob-
nie, jak i na mogiłkach, które wyro-
sły na skwerze przy kościele św.
Aleksandra, gromadzi się wiele osób,
modląc się za dusze poległych, zapal-
ając świece i składając kwiaty.

Podzi
Mieszkańcy d-
skiego 10 skła-

Nr 262 **DOBRY** w
W
KU
DOM PRASY

zwonicy?
klepie oznaczonym
zynny".
rozmowy na łade
5 groszy.
ta mówi:
gazetę w kiszeni
niech ją pa- zło-
to będzie płała
wie obywatelskie

on w formie ple-
fiarowanej Biale-
ojska — b mity
c serc miłujących

LONDYN, 21.9. (BBC) — W An-
glii bawia gospodarcze delegacie
szwedzkie i duńskie. Celem wizyty
jest nawiązanie bliższych stosunków
gospodarczych z Anglią, celem izoła-
wania Niemiec.

Poległ
na posterunku

Podczas jednego z ostatnich bom-
bardowań zginął na posterunku 41-let-
ni członek Straży Obywatelskiej śn.
Lucjan Lubiański, zabity odłamkiem
granatu.

Dumni jesteśmy,
na grobach naszych
my tej wyrasta nas
która musi się rozb-
kie.

Dumni jesteśmy
i matki nasze, że
mężnie — bezbronn
jakie wśród Was c
barzyńca.

Pomóżmy Was -
trzymajcie tylko
no i wysoko sztan

Pamiętajcie o ty
bohaterstwie cem

Pamiętajcie o ty
stlu kul, ryba gra

BIOTEKA NARODOWA

Na dany przez dowódcę znak obie hrygady utworzyły front szerokości 500 metrów i ruszyły do ataku. Niemcy powitali je ogłem kilku hał karabinów maszynowych. Szarża trwała

zysła polski spadkobierca chwały dawnej skrzydlatej husarii. A skrzydel mu dodała miłość Ojczyzny i honor rycerski.

36 cmentarzy poległych w murach Warszawy

Komisarz Cywilny przy Dowództwie Obrony Stolicy wydał instrukcję o grzebaniu poległych.

Mają być oni grzebani wobec trudnej komunikacji z cmentarzami, w pobliżu miejsc, na których padli, w szczególności na ten cel wyznaczonych punktach stolicy.

Wydrukowany w Dzienniku Urzędowym Kom. Cyw. spis obejmuje 36 miejsc. Są to ogrody: Ujazdowski, Sobieskiego, Hoovera, Pomologiczny, Krasińskich, Traugutta, Żeromskiego, i Frascati; skwery: na pl. Zbawiciela, Trzech Krzyży, Starynkiewicza, Małachowskiego, Krasińskich, Napoleona, na Muranowie. Nagrobki na polu Mokotowskim, na trawniku przy M. S. Wojsk, przy Min. Rolnictwa, na Wybrzeżu Kościuszkowskim, za cmentarzem powązkowskim, przy ul. Zajaczką.

Dla Pragi wyznaczono specjalnie następujące miejsca:

Skwery na ul. Targowej, Wolne place wzdłuż ul. Zielenieckiej, wolne tereny od ul. Grochowskiej, wolne tereny na ul. Otwockiej przy Bazylice, wolne tereny przy ul. 11-go Listopada, Park Paderewskiego, Ogród Zoologiczny, wolne tereny przy ul. Jagiellońskiej, place około Zwierzynca.

Blizsze oznaczenie miejsca grzebania poległych na terenach wymienionych w wykazie zostanie dokonane przez Straż Obywatelską.

Parlamentariusz niemiecki do rozmów z dyplomacją

Jak donosiliśmy, korpus dyplomatyczny opuścił mury War-

chleb

WYCIĄG z WRZESNIA 1955 R.

NR. 245 C

Redakcja i Administracja ulica 12. Telefony Redakcji ogólnej - redakcja nocna 6-43-33. Telefony redakcji ogólnej 6-49-04. Dyrektor: Dział ogłoszeń: 2-84-86.

Redakcja i Administracja, ul. 32, tel. 100-50.

Redakcja ul. św. Józefa 5 m. 6

Wydawca: Nr. 125, tel. 27-722.

CZAS

ROK ZAŁOŻENIA

dzień
je

Samoloty brytyjskie wojenne pol...

sity zbrojne Francji

Umarł człowiek szlachetny

odajny.
idźmy
dziś za
n z in-
aby
drowia
do

ZA

m ulgi
alistów

ny, że
zapo-

męż-

pracy

zerwo

Dzienniki przyniosły krótką wiadomość o śmierci Jerzego Chylewskiego, radcy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Był to wyborny fachowiec, znawca prawa samorządowego i komunalnych zagadnień; umysł jasny, ścisły, a zarazem szeroki i subtelny. Napisał wiele doskonałych artykułów w prasie samorządowej, oraz kilka książek. M. in. niedawno ukazało się opracowane przez niego, wspólnie z naczelnikiem Bolesławem Trzebskim dwutomowe samorządowe prawo wyborcze.

W pamięci tych, którzy go znali — Chylewski pozostanie jako człowiek dobry i szlachetny. Życiowi uśmiech niemal nie zniknął z jego twarzy; uprzejmość, wysoka kultura towarzyska, czar osobisty, szerokość zainteresowań — wszystko to zjednywało mu ser-

ca. Rozmowa z Jerzym Chylewskim była prawdziwą przyjemnością; współpraca z Nim była orzeźwiająca i owocna.

Niewielu ludzi zasługiwało tak bardzo, jak on na określenie: człowiek szlachetny.

Łomża, 31. VIII. 1939 r.

W. N.

Wezwanie do lekarzy

Wydział Pogotowia Społecznego organizacji Przystosowania Wojskowego Kobiet, wzywa lekarzy i lekarki, rozporządzające czasem do wzięcia udziału w akcji profilaktycznej wśród ludności cywilnej.

Rejestrować się należy w wydziale pogotowia społecznego P. W. K. przy ul. Prusa 2 m. 6.

spożywczych

Dyrekcja Publicznego Monopoli Tytoniowego powiadza wszystkim obywateli w Warszawie, trudniących się sprzedażą wyrobów tytoniowych, że od 1 września 1939 r. w Warszawie, trudniących się sprzedażą wyrobów tytoniowych, w sprawie załączonych rozporządzeń Monopoli Tytoniowego w Warszawie. Dla tel. w magistratę P.M.T. przy ul. Świeżakowskiej 4/5 można zapytać się w to wyroby bez żadnych ograniczeń, codziennie o godz. 8 - 9 p.d.

Warszawa, NIEDZIELA 10 WRZEŚNIA 1939 r.

ROK XLVII.

PIŁATE POCZTOWA URZĘDOWA OBYWÓŁA.

ROBOTNIK
CENTRALNY ORGAN P.P.S.
PROLETARIUSZE WSZYSTKICH KRAJÓW ŁĄCZCIE SIĘ!
Wydawca: Rada Naczelna P. P. S.

NIECH ŻYJE SOCJALIZM!

WARSZAWA 1, UL. WARECKA 10/1
REDAKCJA — tel. 2-2618
DZIŚNIENIA, KASO, KASA I KASJERKA 227-228
KASA I KASJERKA 228-229
DZIŚNIENIA — 229-230

KONTO CZEKOWE W P.K.O. 173
Poczta Poczty Warszawskiej
Biuro Poczty Warszawskiej i Kasy 8 112

Cena numeru 10 groszy

Wskazanie numerów 1-230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

awa broni się i obroni się

Opieramy z całej mocy to słuszne i rozumne zarządzenie.
Bądźcie spokojni! Pracujcie, jak zwykle!

Obywatel ZINIEWICZ odznaczony Krzyżem Niepodległości z mieczami, dawny towarzysz PPS z r. 1904, delegat fabryki kabli (Warszawska Wytwórnia na Okęciu), ranny na posterunku pracy, umarł w szpitalu Marszałka Piłsudskiego.
Cześć dzielnemu boiownikowi za wolność Polski i Sprawy Robotniczej.

Nr. 260 (7892) R

**NIECH ŻYJE RZĄD
 ROBOTNICZY
 I WŁOSCIANSKI**

REDAKCJA przyjmuje interesantów od 12 i pół do 2-jej po południu.
 Za zwrot rękopiśm. Redakcja nie odpowiada

ADMINISTRACJA czynna od 8.30 — 17 bez

Już jest łatwiej.
 Wasza spokojna postawa
umożliwi nam
 spokojne i rozsądne zorganizowanie oporu, który jest skuteczny.

M. Niedziałkowski

Śmierć ks. Oskara Pruskiego

W Berlinie ogłoszono urzędowo, że na froncie polskim poległ ks. Oskar Pruski, wnuk b. cesarza Wilhelma.

nowo i skutecznie

Nr. 261 (7893) R

**NIECH ŻYJE RZĄD
 ROBOTNICZY
 I WŁOSCIANSKI**

REDAKCJA przyjmuje interesantów od 12 i pół do 2-jej po południu.
 Za zwrot rękopiśm. Redakcja nie odpowiada

ADMINISTRACJA czynna od 8.30 — 17 bez przerwy, w soboty do 18

KASA czynna od 12 do 2-jej.

katowania na mieście.

S + P

ZDZISŁAW JAN KAKOLEWSKI

lat 45, podporucznik rezerwy, odznaczony Krzyżem Niepodległości, długoletni pracownik Państwowego Banku Rolnego, zginął dnia 17-go b. m. spełniając swój żołnierski obowiązek.

Nabożeństwo żałobne za duszę śp. Zdzisława Kakolewskiego odbędzie się dn. 19-go b. m., o godz. 10-ej w kaplicy kościoła św. Barbary na Koszykach, po czym nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz żołnierski w ogrodzie Pomologicznym.

Zrzeszenie Pracowników Państwowego Banku Rolnego

S + P

ZDZISŁAW JAN KAKOLEWSKI

lat 45, podporucznik rezerwy, Odznaczony Krzyżem Niepodległości, długoletni pracownik Państwowego Banku Rolnego.

Zginął dnia 17 b. m. spełniając swój żołnierski obowiązek.

Nabożeństwo żałobne za duszę śp. Zdzisława Kakolewskiego odbędzie się dn. 19-go b. m., o godz. 10-ej w kaplicy kościoła św. Barbary na Koszykach, po czym nastąpi wyprowadzenie zwłok na cmentarz żołnierski w ogrodzie Pomologicznym.

Państwowy Bank Rolny

Nr. 262 (7894) R

**NIECH ŻYJE RZĄD
ROBOTNICZY
I WŁOŚCIAŃSKI**

REDAKCJA przyjmuje interesantów od 12 i pół do 2-ej po południu.
Es zwrot rękopisów Redakcja nie odpowiada

ADMINISTRACJA czynna od 8.30 — 17 bez przerwy, w soboty do 18

KASA czynna od 12 do 2-ej.

PR

JULIA GRZENIK przed córką węg. Jasią i wianka Złotyca w wiadomości na Pawła.

PANECKA, tek.-dent. jeżeli możliwie przyjeżdż do Wilanowa, przedświadczyć.

ALFREDA WITOLDA BURDECKIEGO, zam. w Warszawie, przy ul. Stalowej 33, poszukuje ojciec. Informacje zgłaszać IV kom. P. P. Niska 10.

BRONISŁAWA OSTAJSKA, zam. we Włochach pod Warszawą, ul. Moniuszki 29, poszukuje męża Mauryczego Ostajskiego, ślusarza parowozowni Warszawa Zachodnia, który wyszedł do pracy dnia 7 b. m. Wiadomość Al. Jerozolimskie 27.

Dr. med. L. Krasucka, dr. med. L. S. Przyński zorientacji Nr. telefonu na 11.22.22.

Dnia 17 września 1939 r. padł na posterunku swej pracy jako członek Oddziału Sanitarnego Batalionu Robotniczego

ZYGMUNT KUSTOSZ

Cześć jego pamięci!

Oddział Sanitarny
Batalionu Robotniczego
oraz Zw. Uśyl. Publ. w Polsce Warecka 7

Redaktor: **MIECZYSLAW NIEDZIAŁKOWSKI**

GENY SZAMBOR-
KA DENISA I FE-
ujawskiego, z któ-
września r. b. Eu-
36.
są o wiadomość.
łuszyńskiego, Le-
awie, ul. Górskie-
Józefie BARAN-
CZERWINSKIM
tego na jednym
adomość o swym
16, tel. 8.18-69.
P. w Słupcy lub
azimierz. Wiado-
cje o zaginionej
poszukuje Jana
obecnie Miodo-
e przez matkę
im Kr. Jadwigi
przez Lenę Ja-
ty Ujście pow.
owskie Przed-

Dnia 18 września 1939 r. zginął na poste-
runku swej pracy w **Oddziale Sanitar-
nym Batalionów Robotniczych** pracow-
nik Tramwajów i Autobusów m. st. Warszawy

tow. Andrzej SOBOLEWSKI

Cześć Jego pamięci!

**Oddział Sanitarny
Batalionów Robotniczych**

**Związek Użyteczności Publicznej
w Polsce, Warecka 7**

Dr. Zygmunt POBOŻY

członek Dzielnicy P. P. S. „Śródmieście”, przewo-
dniczący wydziału sanitarnego W. R. S. K. O., czło-
nek R.K.S. „Skra”, lekarz Ubezpiecz. Warszawskiej

zmarł na posterunku.

Cześć Jego pamięci!

Wszyscy poznaliśmy się na szantażach Hitlera, a miłose Francję, która ożywia nas wszystkich i która dokonała cudu zjednoczenia całego narodu, doprowadzi nas do zwycięstwa ostatecznego. Droga do tego może być długa i ofiarą ciężką, lecz siły moralne dają siłę materialną i wiarę. Francja nie porwała za broń, aby mordować cywilną ludność, matki i dzieci, lecz WALCZY O SPRAWĘ WOLNOŚCI I GODNOŚCI LUDZIEJ I DLATEGO JESTEM PEWIEŃ, ŻE OSIĄGNIEMY ZWYCFESTWO.

S P

Romuald Gregołaajtys

Okręgowy Inspektor Pracy, odznaczony złotym Krzyżem Zasługi, członek P.C.W. ur. w 1888 r., zginął na posterunku w dn. 17 września 1939 r.

Komitet Obywatelski

Dowódca armii gen. Rómpiel dodatkowo powołał do komitetu obywatelskiego dzięki radcy adwokaciej Leona Nowodworskiego, komendanta głównego

danie wieczorne. Cena 10 groszy

NR. 266
RO CZNIK 90-ty

CZAS

ŚRODA
28 WRZEŚNIA 1938

ROK ZAŁOŻENIA 1848

Dyktando ocenia pozytywnie wystąpienie kanc. Hitlera

N. 27.9 (ATE) nienia komplikacji ogólnie-europejskiej, Ocena jest natomiast pozytywna jeśli idzie o spr. o godz. 22-iej wy Czecho-Słowacji. W londyńskich kołach politycznych mowa o rozpatrzeniu kanc. Hitlera swiazana jest z przeczne postępienie, którego celem jest zlokalizowanie koncedentów gabi. Hitlera.

Podkreślamy także tutaj, że ZARZĄDZENIA WOJSKOWE

nie uznaliby tego za atak na Czechosłowację i powstrzymaliby się od czynnego wystąpienia.

Bohaterska śmierć komendanta Z. H. P. w Cieszynie

CIESZYN, 26. 9. (ATE)

Dzisiaj u samej granicy Rzeczypospolitej poległ od kul czeskich Witold Reger, syn posła Regeera, urzędnik Ubezpieczalni Społecznej w Bielsku, główny komendant Związku Harcerstwa Polskiego w Cieszynie. Wiadomość o jego śmierci bohaterskiej wywarła tu wielkie wrażenie.

Polskę

w naruszeniu

naczyć, że lotnicy wający loty nad na nieznacznej e mogą więc wyypadkowym zbłą

godz. 11:30 Mac Farlane

Literatura

- Borejszo M., *Językowy kształt nekrologów*, [w:] *Język trzeciego tysiąclecia II*, t. 1: *Nowe oblicza komunikacji we współczesnej polszczyźnie*, pod red. G. Szpilki, Kraków 2002, s. 123-132.
- Borejszo M., „Z głębokim żalem zawiadamiam...”, czyli o poznańskich nekrologach prasowych, „Poznańskie Studia Polonistyczne”. Seria Językoznawcza X(XXX), Poznań 2003, s. 63-88.
- Borkowski I., *Śmierć tajemnicze wrota. Językowy świat inskrypcji nagrobnych*, [w:] *Język a kultura*, t. 13: *Językowy obraz świata*, pod red. A. Dąbrowskiej, J. Anusiewicz, Wrocław 2000, s. 343-354.
- Chlebda W., *Z badań nad frazeologią gatunków mowy (rosyjski nekrolog prasowy)*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Powstańców Śląskich w Opolu”, Filologia Rosyjska, XXXI, 1993, s. 49-62.
- Dąbrowska A., *Eufemizmy współczesnego języka polskiego*, Wrocław 1993.
- Długosz K., *Frazeologia biblijna w inskrypcjach nagrobnych*, [w:] *Frazeologia a religia*, pod red. A. M. Lewackiego, W. Chlebdy, Warszawa 1997, s. 211-219.
- Długosz K., *Inskrypcje nagrobne z Pomorza Zachodniego w ujęciu językoznawczym*, Szczecin 1991.
- Engelking A., *Istota i ewolucja eufemizmów (na przykładzie zastępczych określeń śmierci)*, „Przegląd Humanistyczny” R. 28, 1984, nr 4, s. 115-129.
- Grzenia J., *Słownik nazw własnych. Ortografia, wymowa, słowotwórstwo i odmiana*, Warszawa 1998.
- Grzesiak R., *O sposobach wyrażania wartości w tekstach nekrologów*, [w:] *Język a kultura*, t. 3: *Wartości w języku i tekście*, pod red. J. Puzyniny, J. Anusiewicza, Wrocław 1991, s. 75-84.
- Gustawski O., *Echa minionej Warszawy. Nekrologi i nagrobki*, „Życie Warszawy” 1977, nr 257A.
- Jakobson R., *W poszukiwaniu istoty języka t. 2*, PIW Warszawa 1989, s. 81-91.
- Jakobson R. i Halle M., *Podstawy języka*, Wrocław-Warszawa-Kraków Zakład imienia Ossolińskich-Wydawnictwo, 1964, s. 15-31.
- Kapturek E., *Językowy kształt współczesnych nekrologów prasowych*, Poznań 2008.
- Kapturek E., *Językowy kształt nekrologów rocznicowych*, „Poradnik Językowy” 2005, z. 9, s. 40-51.
- Kapturek E., *Wyrażanie uczuć w nekrologach prasowych*, [w:] *Wyrażanie emocji*, pod red. K. Michalewskiego, Łódź 2006, s. 196-203.
- Kolbuszewski J., *O współczesnej nekrologii* „Rzeczpospolita” 1997, nr 255, dodatek, s. IV.
- Kolbuszewski J., *Współczesne nekrologi pożegnalne*, „Etnolingwistyka” 1997/1998, nr 9/10, s. 193-210.
- Kolbuszewski J., *Z głębokim żalem... O współczesnej nekrologii*, Wrocław 1997.
- Konarska J., *Życie w czarnej ramce. Nekrologi zamieszczane w prasie*, „Przegląd Tygodniowy” 1996, nr 44, s. 8-9.
- Sierociuk J., *O niektórych różnicach językowych pomiędzy Poznaniem, Krakowem i Warszawą (na przykładzie nekrologów i kondolencji prasowych)*, „Slavia Occidentalis” 2002, nr 59, s. 71-78.
- Turek K., *Świadectwa pamięci. Wspomnienia i pożegnania żałobne na łamach prasy*, [w:] *Problemy współczesnej tanatologii. Medycyna-Antropologia-Kultura-Humanistyka*, pod red. J. Kolbuszewskiego, t. VI, Wrocław 2002, s. 432-443.
- Tyszka A. T., *Nekrologi „Kuriera Warszawskiego” 1821-1939, t. I: 1821-1845*, Warszawa 2001.
- Tyszka A. T., *Nekrologi „Kuriera Warszawskiego” 1821-1939, t. II: 1846-1852*, Warszawa 2004.

